

ELS GOSSOS DE RECERCA I RESCAT

Sala Cano, Elisabeth
Salas i Coscollola, Marina
Saperas Vilches, Elisenda

Curs acadèmic 2010 – 2011

Bellaterra, 21 de gener de 2011

"In the whole history of the world there is but one thing that money can not buy... to wit - the wag of a dog's tail."
Josh Billings

No només els animals “de raça pura” poden fer bé la feina d’un gos de rescat. La diferència no es troba en la raça, sinó en l’ensinistrament que reben.

AGRAÏMENTS

Ens agradaria agrair a totes les persones que ens han ajudat a millorar aquest treball contestant a l'enquesta que vam idear per esbrinar el coneixement general de la societat pel que fa als gossos de rescat.

Agraïm a tots els voluntaris i voluntàries de la Unitat Canina de Rescat d'Osona (UCRO) la il·lusió i l'amabilitat amb les quals ens van rebre en la sessió d'entrenament a Tona, van aconseguir que ens sentíssim part de l'associació.

Volem fer especial menció a la presidenta d'UCRO, Esther Roch, que, desinteressadament, ens ha facilitat informació, ens va convidar a assistir a l'entrenament a Tona i a una exhibició a Viladrau dels gossos de rescat de la seva associació, ens va respondre a l'entrevista i va atendre amablement i pacient tots els nostres dubtes i qüestions.

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ	6
1. TIPUS DE GOSSOS DE RESCAT	10
1.1. Gossos de venteig	10
1.2. Gossos de rastreig	12
2. SELECCIÓ GOSSOS DE RESCAT	14
2.1. Proves de selecció	19
2.2. Ordre d'aplicació de les proves	23
3. ENSINISTRAMENT DE GOSSOS DE RESCAT	25
3.1. Fase d'entrenament	28
3.2. Els objectes	30
3.3. Condicionament clàssic	30
3.4. Condicionament operant	31
4. ACTUACIONS	33
4.1. Organització del rescat	33
4.2. Sistema operatiu de rescat	33
4.3. Funcions del coordinador d'operacions	36
4.4. Situacions més habituals	36
4.5. Mètode de treball	38
4.6. Principis bàsics a tenir en compte	40
5. PROVES D'HOMOLOGACIÓ PEL ALS EQUIPS DE SALVAMENT	41
6. PERSONAL CAPACITAT PER GUIAR I ACOMPANYAR EL GOS EN EL RESCAT ...	43
7. LEGISLACIÓ I ÈTICA	45
8. EXEMPLE D'UNA ASSOCIACIÓ VOLUNTÀRIA DE CATALUNYA	48
9. CASOS	57
10. ENTREVISTA	58
11. RESULTATS DE L'ENQUESTA	62
12. CONCLUSIONS	70
13. BIBLIOGRAFIA	71
ANNEX FOTOGRÀFIC	73

0. INTRODUCCIÓ

La relació entre les persones i els gossos existeix des de l'antiguitat. A les pintures rupestres de fa milers d'anys apareixen representacions de gossos, sobretot de gossos caçant. Això ja demostra la profunda relació beneficiosa que hi ha hagut entre aquestes dues espècies des de fa molt de temps. Els gossos també s'han utilitzat com a pastors, com a guardians, com a pigalls i com a rastrejadors i rescatadors d'éssers humans.

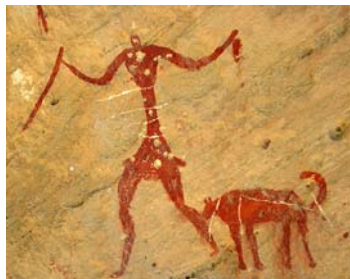

Figura 1. Pintura rupestre on es veuen representats un humà i un gos de Tadrart Acacus, al Sàhara libanès.

Salvatore Rosa va fer dues pintures l'any 1690 sobre els gossos que tenien els monjos de l'hospici St. Bernard, a Suïssa. Aquests animals sovint trobaven viatgers perduts (o els seus cossos) en els passos de muntanya entre Suïssa i Itàlia. Els gossos que empraven eren Sant Bernats perquè són una raça suficientment gran com per fer travesses a la neu buscant l'olor enviada per les persones perdudes. En aquella època calien gossos d'aquest tipus ja que els mitjans de transport no estaven prou desenvolupats per avançar per la neu. La llegenda diu que aquests gossos portaven petits barrils plens de brandy al voltant del coll, perquè es creia que aquesta beguda tenia propietats medicinals. Segurament, però, l'efecte beneficiós que tindria era que combatia la hipotèrmia augmentant la temperatura corporal.

Durant les Guerres Mundials, els gossos es van continuar utilitzant per la recerca i el rescat d'éssers humans. A la Primera Guerra Mundial, els francesos i els alemanys van entrenar gossos per trobar soldats ferits i per guiar els metges o infermers fins aquests. Els britànics usaven aquests animals per localitzar persones soterrades sota runes durant la Segona Guerra Mundial. En aquesta mateixa guerra, en la Guerra de Corea i en la Guerra del Vietnam, els americans van utilitzar gossos com a missatgers, sentinelles, com a tiradors de trineus i com a exploradors. Aquests últims indicaven la presència de l'enemic, fins i tot de submarinistes sota l'aigua, al controlador.

Figura 2. El gos de rescat Rip va salvar moltes vides durant la Segona Guerra Mundial, com la d'aquest noi atrapat després del bombardeig a Poplar, Londres.

Avui en dia, la relació de treball entre humans i gossos abasta aquestes habilitats històriques i d'altres de noves com detectar i localitzar drogues, bombes, cadàvers i evidències de si un incendi ha estat provocat, així com assistir a les persones en rescats d'alls, recerca de persones desaparegudes i recuperació de cossos.

La definició pròpia d'Equip de Gossos de Recerca i Rescat és: conjunt de gossos la missió dels quals és col·laborar en la recerca i localització de les persones desaparegudes, facilitant la feina dels equips d'extracció i atenció, minimitzant el temps de recerca i d'exposició d'aquests riscos secundaris. Tot el que queda fora d'aquesta descripció és tasca d'altres professionals, sobretot els que estan entrenats especialment per aquestes feines.

La intervenció de gossos ensinistrats, acompanyats pels seus guies, ha permès en nombroses ocasions el salvament d'aquells que han patit les conseqüències de terratrèmols terrestres i submarins, huracans, allaus, esfondraments naturals o provocats, després de la caiguda d'edificis, ponts, col·lisions de ferrocarril, explosions de mines, esfondraments de túnels i altres accidents subterranis. A nivell de superfície, han trobat éssers perduts en descampats, boscos, grutes i a ostatges de segrestos.

Encara no hi ha perceptors mecànics, electrònics o quimiotèrmics que superin la detecció canina, no només per la seva capacitat olfactiva i la de discriminar els sons, sinó per la velocitat empleada per descobrir a sepultats, al comptar amb una virtut que els hi manca als aparells i a les màquines: la intuïció. A més a més, també posseeixen altres característiques absents en la maquinària, com és la voluntat, la insistència, les ganes de jugar i l'afecte que poden transmetre.

En socorrisme en allaus, per exemple, s'ha comprovat que mentre que un equip de deu tècnics dotat amb instrumental tecnològicament avançat cobreix una àrea d'una hectàrea en setanta minuts, per la mateixa superfície, un gos necessita només deu minuts, i la seva eficàcia sol ser major. Pel que fa a la recerca sota runes l'experiència mostra el següent promig comparatiu: en cinc minuts un gos de rescat aconsegueix cobrir cent metres quadrats mentre que una persona amb instrumental requereix de quaranta-cinc minuts. No cal dir que en catàstrofes el factor temps serà de vital importància.

El gener de 1995 hi va haver un gran terratrèmol que va causar un elevat dany a la regió de Kobe, al Japó. Tot i ser un país amb una tecnologia molt avançada, es va requerir l'auxili de brigades de gossos de rescat que van haver de venir des de Suïssa i Itàlia. Els japonesos admeten que un detector mecànic mai hagués procedit amb l'actitud amorosa dels gossos de rescat. A partir d'aleshores van aparèixer els primers equips de rescat formats per gossos i humans al Japó.

A més a més, fins avui, cap aparell detecta persones mortes. Sovint, quan es pensa en rescat de persones, només es tenen en compte els éssers humans vius, però pels parents i amics, el poder vetllar i acomiadar-se de les víctimes, amb el cos present, els ajuda a superar el dolorós tràngol. En canvi, si la persona està desapareguda sempre els queda el dubte de si aquesta encara està viva o de si el cos no reposa perquè està amagat entre les runes.

El conjunt de la història que engloba l'estreta relació entre les persones i els gossos des de fa mil·lennis i el fet que aquesta relació permeti salvar la vida d'éssers humans sempre ens ha cridat l'atenció. A més a més, creiem que durant la Llicenciatura de Veterinària no es fa gaire esment de la gran feina que fan els gossos amb ofici i, per tant, de les possibles sortides laborals que poden existir per nosaltres. Tots aquest motius, el desconeixement que teníem en aquest tema i el gran respecte i admiració que sentim per aquests animals ens van animar a fer aquest treball.

En un principi, volíem dedicar aquest treball no només als gossos de rescat, sinó a tots els gossos que realitzen alguna tasca al costat dels éssers humans, tals com els que busquen narcòtics, els que detecten bombes... Però a l'engegar el treball els que més ens van cridar l'atenció van ser els gossos de rescat i vam veure que tot el món que els engloba és prou ampli com per dedicar-los la totalitat d'aquest treball. És per això

que el títol només fa referència a aquests animals. Creiem que també era necessari recopilar informació general i específica sobre tots els gossos de rescat, ja que de vegades aquesta només és accessible als grups que s'hi dediquen o està molt fragmentada per especialitats.

Per tant, l'objectiu d'aquest treball, a banda de recollir informació sobre aquest tema, és conèixer i aprofundir en com se seleccionen, es preparen i actuen els gossos de rescat. Això ha costat d'assolir perquè la bibliografia és escassa i repetitiva i, a més a més, s'ha hagut de fer una estricta selecció ja que la majoria prové de fonts poc científiques.

Per ampliar els nostres coneixements ens vam desplaçar un dia fins a Tona i un altre dia fins a Viladrau per veure un entrenament i una exhibició de gossos de rescat de la Unitat Canina de Rescat d'Osona (UCRO). És per aquest motiu que les fotografies que es troben en l'annex d'aquest treball són inèdites i estan fetes per nosaltres. A més a més, a l'entrenament ens van permetre fer de figurants amagant-nos entre els obstacles del camp d'entrenament i, per tant, vam poder veure de primera mà com treballa un gos de rescat.

1. TIPUS DE GOSSOS DE RESCAT

Els gossos de rescat es poden classificar en dos grans grups:

- Gossos de venteig: són els encarregats de buscar l'olor humana que es troba a l'aire, sense seguir cap persona en concret. Per tant, és una forma de localització de persones a través d'una olor no definida. Són especialistes en trobar persones soterrades per enderrocaments, allaus, cadàvers de persones ofegades, evidències humanes en escenes de crims... Aquests gossos poden trobar gent que es troba a més de deu metres de profunditat.
- Gossos de rastreig: aquests segueixen el rastre d'una persona des d'un punt inicial (punt de partida) fins a un punt final. Per a poder seguir el rastre necessiten una peça de roba no contaminada de la persona a la qual han de buscar i situar-los en el punt de partida. Aquests gossos s'utilitzen per trobar persones perdudes i per trobar pròfugs, tot i que en aquest últim cas són gossos policia i no d'equips SAR.

L'olor individual té dos components: un component comú a tota l'espècie humana (generalitzable) i una altra part específica de cada persona (única i fonamentada en les glàndules sudorípares). Els humans desprenem contínuament petites bosses o partícules denominades *rafts*, compostes de queratina i cèl·lules mortes de l'epidermis, que s'embolcallen de bacteris i vapors que provenen de la suor i el greix que segreguem. Aquests *rafts* poden ser transportats per l'aire o dipositar-se sobre superfícies que entrin en contacte amb la persona de la qual emanen.

1.1. Gossos de venteig

Els gossos de venteig són els més reconeguts dins els gossos de rescat.

Per iniciar-se en la variant de venteig és molt important que el gos sigui molt juganer, ja que el gos de rescat té com a objectiu final el joc.

Com que no busquen una persona en concret sinó que el que intenten és trobar qualsevol persona a través de l'olor humana aquests gossos no busquen amb el nas a terra. El que fan és portar el nas aixecat i van olorant l'aire (venteig) per tal de detectar qualsevol olor emès per les persones enterrades.

Com que aquests gossos busquen olor a humà, hi poden haver falses alarmes si oloren alguna persona present a la zona però que no és cap víctima. Per evitar aquests possibles errors es divideix la zona en quadrícules i cada equip (format pel gos, el guia i, en certes ocasions, per ajudants) treballa en una quadrícula diferent. No pot haver-hi altra gent quan el gos està treballant per no interferir en la detecció d'olors.

Al començar a treballar, els gossos han de tenir el vent en contra ja que, si no fos així, serien incapaços de percebre l'olor de les víctimes. Quan les zones a explorar són grans comencen seguint un trajecte perpendicular al vent per augmentar la probabilitat de detectar qualsevol olor per escassa que sigui. Una vegada han detectat l'olor es concentren en ubicar d'on procedeix.

Tot i això, no sempre s'utilitza la mateixa metodologia, depèn de la situació en què es troben. Així, pot ser que els gossos no puguin fer un trajecte perpendicular a la direcció del vent en zones urbanes. El que fan és treballar directament sobre la superfície, aprofitant la brisa per detectar les olors.

Una vegada el gos detecta les primeres partícules d'olor (per petita que en sigui la quantitat, sempre i quan sigui suficient per tal que l'animal pugui identificar que aquella olor és important), comprova que no provinguin de cap persona que es troba a la superfície (guies, auxiliars, ajudants, familiars...) i que sigui d'una persona viva.

Un cop ha comprovat que l'olor és correcta, ha de determinar d'on prové, és a dir, el punt de màxima emanació. Es considera que els gossos de vint-i-dos localitzen les víctimes seguint la concentració d'olor que perceben. A major concentració i com més localitzada es troba l'olor, més a prop de la víctima estan.

Abans de senyalitzar una víctima localitzada, el gos s'ha d'apropar el màxim a ella. Per això, un vegada troba el punt d'on emana l'olor, ha d'intentar buscar una entrada i profunditzar. Quan ja no pot aproximar-se més a la persona ha de començar a senyalitzar. El més fàcil seria que un gos senyalitzés en detectar l'olor, però hem de treballar amb ells perquè només ho facin quan ja no sigui possible aproximar-se més a la víctima.

Els gossos de venteig es poden classificar segons la seva especialització en:

- Gossos de cadàvers: són els encarregats de trobar restes humanes. S'utilitzen per localitzar persones mortes en accidents o desastres naturals.
- Gossos de cerca aquàtica: també són gossos de cadàvers, però aquests busquen les restes humanes a l'aigua des de la superfície (generalment des d'un bot).
- Gossos de desastres urbans: són els gossos que s'utilitzen per localitzar persones vives atrapades en enderrocs d'edificis. Una vegada ja no es troben persones vives s'utilitzen els de cadàvers.
- Gossos d'allaus: es dediquen a buscar persones vives colgades per la neu, encara que es trobin a força profunditat. En aquesta disciplina és preferible que la zona d'allau pentinada pel gos no hagi estat trepitjada pel personal de recerca si volem garantir un bon rendiment del gos i una ràpida localització. Dificultarem la seva feina si es produeixen interferències d'olor en superfície (petjades) a la zona.
- Gossos d'evidències: són utilitzats per trobar evidències humanes en escenes de crims.

Les races més utilitzades com a gossos de venteig són el Golden Retriever, el Pastor Alemany, el Dobermann i el Beagle. Tot i això, qualsevol gos ben entrenat pot ser utilitzat com a gos de venteig.

1.2. Gossos de rastreig

Els gossos de rastreig han estat entrenats per discernir olors per tal de poder-se centrar en el d'una persona en concret. Segueixen l'olor que hi ha al terra, porten el morro baix. Una vegada s'han centrat en una olor, com que la resta de la gent participant en la recerca no fa la mateixa olor el gos les descarta.

Dins el rastreig n'hi ha dos tipus diferents: el rastreig en àrees silvestres i el rastreig en zones urbanes.

La feina en les zones urbanes és més difícil pels gossos ja que hi ha més trànsit de persones, animals i automòbils. A més, el paviment reté les olors menys temps.

En canvi, en les zones silvestres es conserven més temps les olors, hi ha menys pas de persones i animals i, a més, les superfícies proporcionen una segona font d'informació que és l'olor de contacte o bàsica.

L'olor de contacte o bàsica consisteix en l'olor i la informació visual que es genera per la distorsió de l'ambient quan la persona camina. Alguns exemples serien l'olor de branques trencades, d'insectes esclafats, petjades, terra remoguda... Aquesta olor per si sola no és suficient per trobar les persones.

Per poder treballar, els gossos necessiten dues coses:

- Un punt de partida, al qual també se l'anomena "últim punt en què va ser vista la persona". Aquest punt no té perquè ser necessàriament l'últim punt en el qual va ser vista la persona, sinó l'últim punt des del qual es pot iniciar la cerca. És útil mantenir aquest punt el més protegit possible. Es pot començar la pentinada en zones adjacents sense que hi hagi interferència amb el gos de rastreig.
- Una mostra no contaminada de l'olor de la persona: qualsevol article que tingui l'olor de la persona perduda. Els pijames i els coixins són bones mostres però qualsevol peça de roba o altres articles (cotxe, lloc amb presència segura...) poden ser útils. Per tal de mantenir la mostra sense contaminar s'han d'utilitzar unes pinces per manipular-la i posar-la en bosses Ziploc o bosses marrons de paper per transportar-la. Les bosses d'escombraries no serveixen ja que són tractades químicament per alterar les olors.

El rastreig pot ser un sistema adequat quan cerquem muntanyencs, boletaires o gent amb problemes d'Alzheimer. També pot ser útil per a la reconstrucció de recorreguts concrets, com per exemple desaparicions. En tots els casos el gos seguirà el camí fet per la persona que busquem i portarà el guia fins on es troba, recorrent la seva traça.

Qualsevol gos podria ser entrenat per ser utilitzat en el rastreig però la raça preferida és el Bloodhound.

2. SELECCIÓ GOSSOS DE RESCAT

És convenient trobar un gos que posseeixi unes condicions innates i propícies pel treball de recerca. S'hauran de fer un seguit de preguntes com, per exemple, on i com es perd la gent a l'àrea d'influència operativa que s'haurà de cobrir? Quins són els tipus de recerca que es faran (urbanes, rurals, mixtes...)? En quins entorns (clima, topografia, condicions logístiques...)? Un cop s'han respost les preguntes anteriors i tenint clar quin tipus de projecte de recerca s'està planejant, es pot contestar la pregunta més important: quina classe de gos de recerca es necessita?

És des d'aquest punt des del qual se suggereixen unes condicions generals que s'hauran de tenir en compte per fer una primera mirada dels candidats. Aquesta estimació es pot fer fins i tot en cadells menors de sis mesos, ja que no implica la realització d'exercicis complexos, sinó la simple observació dels gossos, el seu fenotip i el seu nivell d'activitat. Un cop superada aquesta preselecció s'emprendrà un procés específic i instrumental d'avaluació.

Aspectes a tenir en compte a l'hora d'escollir un gos:

Capacitat olfactiva: és evident que l'olfacte és el sentit més important per la feina dels gossos de recerca i de rescat. Tots els gossos tenen una bona capacitat olfactiva, si bé és cert existeixen algunes races que tenen tendència a tenir major sensibilitat olfactiva que d'altres, la majoria de les quals solen ser races de gossos rastrejadors que van ser usades i seleccionades durant molts segles per caçar. En general, però, les expectatives per animals braquicèfals són inferiors, ja que anatòmicament no posseeixen una capacitat olfactiva tan bona com la dels dolícocèfals.

Capacitat d'aprenentatge: és ben sabut que l'espècie canina en general té una gran capacitat d'aprenentatge, però hi ha races a les quals se'ls atribueix més capacitat que d'altres. Cada país sol utilitzar més freqüentment les seves races de treball.

Possibilitat de control per part de les persones: Lorenz (1977) creia que hi havia races canines que filogenèticament s'assemblaven més al xacal (xacalines) i d'altres que s'assemblaven més al llop (lupines). Ell considerava races lupines, per exemple, els Huskys, els Alaskan Malamutes, els Akitas Inu i els Chow-chows. Lorenz pensava que aquestes races tenien alguns trets comportamentals diferents a les xacalines. Per exemple, quan arribaven a ser adults no acceptaven tan fàcilment l'autoritat de les

persones com en el cas de les xacalines. Era per això, malgrat les seves capacitats físiques compatibles amb molts treballs que requerien d'alta demanda física, que els lupins no eren utilitzats en feines de gran interacció amb el guia perquè no solien ser suficientment controlables, i això no es podia permetre en el cas de la recerca, ja que es demana un alt nivell de confiança sobre l'animal, el qual ha de mostrar sempre interès per aconseguir l'objectiu final i, amb això, el premi del seu guia. Aquesta teoria, però, tot i semblar lògica, es va descobrir (amb la biologia molecular i la seva capacitat d'analitzar l'evolució del DNA) que és falsa ja que es va demostrar que totes les races de gossos provenen del llop i cap d'elles prové del xacal.

Un cop es va fer aquest descobriment va aparèixer la proposta de la neotènia. La neotènia explica l'estancament en el desenvolupament psicològic de la majoria de les races canines en un estadi juvenil, degut a la selecció artificial que han exercit les persones sobre elles, buscant animals més dòcils, més afectius, més manejables i, pel mateix, que siguin més fàcils d'ensinistrar.

Les races no neotèniques, en canvi, sí que desenvolupen la seva conducta cap a l'edat adulta com ho faria qualsevol cànid silvestre i busquen ubicar-se el més alt possible en l'escala jeràrquica de la seva gossada. Però com que els gossos domèstics no solen viure en gossades, sinó que conviuen amb humans, és en aquest grup on intenten imposar la seva superioritat social.

A la pràctica, això significa que tant els neotènics com els no neotènics són dòcils cadells mentre no arriben a l'edat adulta. Un cop entrada aquesta, a la vegada que els neotènics encara conserven trets comportamentals juvenils (especialment en la seva relació en front als humans), els no neotènics sí que es converteixen en adults complets (fins i tot pel que fa al comportament) i per això no solen assumir cap inferioritat davant de l'ésser humà.

A l'ensinistrament això es tradueix en què, en general, el neotènic s'inclina a seguir les instruccions humanes més o menys dòcilment, mentre que el no neotènic sol fer-ho quan vol, o quan li és imposat.

Val a dir a favor de Lorenz, però, que les races que ell va anomenar lupines són les que ara es denominen no neotèniques i no són les més controlables per l'ésser humà i, per això, tampoc són les que s'ensinistren amb més facilitat. En absolut són menys intel·ligents, però el desenvolupament de la tasca que han de realitzar sol ser més irregular comparat amb les races neotèniques. Aquest és el principal motiu pel qual no

s'ensinistren aquestes races per a què esdevinguin gossos de rescat, ja que de la qualitat i de la regularitat del seu exercici depenen vides humanes.

Agilitat i resistència física: en aquest cas les diferències entre races són de caràcter més anatòmic i fisiològic. Es considera que hi ha tres tipus de races:

- Gegants i pesades: encara que popularment es creu que el gos de rescat en llocs nevats per antonomàsia és el Sant Bernat, actualment s'usen gossos més ràpids i manejables que fan la mateixa feina. Abans sí que es podia justificar més l'ús del Sant Bernat ja que la seva corpulència li permetia obrir-se pas entre la neu i disposava de reserves energètiques suficients per sobreviure al fred. Però avui en dia, amb les ajudes tecnològiques disponibles pel transport i la supervivència, aquests gossos no es consideren els més adients per fer aquest tipus de treball. Els gossos de races gegants tenen alguns problemes per desplaçar-se en llocs accidentats i inestables i, a més, la seva resistència a la calor i a l'esforç prolongat és reduïda.

A més a més, aquests animals requereixen de més temps i tenen més complicacions per la recuperació de lesions osteo-articulars.

Per últim, val a dir que aquests gossos tenen un temperament que té tendència a la passivitat i al descans, unes actituds que no es busquen en un gos de rescat.

- Petites: són l'altre extrem. Animals massa petits tenen problemes de desplaçament en llocs difícils i tenen manca de resistència a esforços prolongats i al fred. A més, també solen ser una mica espantadissos i inestables.

Eventualment s'usen en alguns casos, però en la minoria.

- Mitjanes-grans: són més àgils i resistents i tenen una acceptable capacitat de reserva energètica.

Aquestes races són les que més s'utilitzen.

Tipus de pèl: aquesta característica depèn de les condicions en les que el gos operarà, sobretot de les climàtiques. Però com a constants és convenient que sigui un pèl dur (que permet major protecció front la pols, la humitat i altres agents ambientals incòmodes o potencialment lesius) i de color clar (perquè contrasta més en la

distància, es més visible en la foscor i s'escalfa menys amb el Sol). Tot i així, encara que el pèl del gos sigui fosc, es poden utilitzar mecanismes de senyalització lumínica addicionals si és necessari, com collars amb llum o reflectants.

Raça: en contraposició al que popularment sempre s'ha cregut, es considera que tots els gossos (tant de raça com creuats) poden prestar tots els serveis, ja que comparteixen les mateixes capacitats i limitacions, i no només els animals classificats com a gossos de treball poden fer bé la feina d'un gos de rescat. La diferència no es troba en la raça, sinó en l'ensinistrament que reben. És a dir, el que varia entre els individus és el seu nivell de desenvolupament en un ensinistrament específic, que el fa viable o no pel servei. Al tractar-se de gossos pel salvament de vides és obligatori una alta capacitat per desenvolupar la tasca que se'ls demana i aquesta no depèn exclusivament de la raça, sinó també de les característiques individuals i ambientals de l'animal.

Preferències personals: és important considerar la preferència del guia del gos per una raça determinada, ja que el gos serà el seu company de treball, amb el que conviurà i compartirà el seu afecte i confiança i, per tant, ha d'estar a gust amb ell. És possible que aquesta sigui l'única noció estètica acceptada, encara que amb prioritat pels criteris tècnics que ja s'han exposat anteriorment.

L'edat: la vuitena setmana de vida del cadell és l'edat ideal per començar l'ensinistrament, en la qual s'inicia l'etapa de preparació. No obstant, també es tolera que animals molt receptius per l'aprenentatge pràctic, social i general també s'ensinstrin encara que siguin més grans. Cal tenir en compte, però, que només l'etapa d'entrenament específic per la recerca pot durar més de dotze mesos i si l'animal es comença a entrenar molt tard pot ser que quan el gos ja pugui ser operatiu sigui massa vell per treballar.

Referent a l'edat hi ha un altre criteri més o menys unificat que és el de no permetre la intervenció en emergències reals a gossos que no hagin arribat a la maduresa, ja que els joves poden no ser del tot estables i no ser prou independents.

El sexe: no hi ha cap estudi que demostrï diferències entre mascles i femelles a l'hora de realitzar una tasca concreta. Es creu que no hi ha valors absoluts, però sí tendències: les femelles podrien ser més cauteloses i porugues i menys juganeres i actives que els mascles.

Un desavantatge pràctic de les femelles és la seva temporada de zel, en què poden seguir treballant, tot i que pot ser que alterin el comportament dels seus companys masculins i també femenins. És per això que en certs equips es demana una baixa operativa temporal quan la gossa està en zel. Aquesta baixa temporal pot augmentar si la gossa queda prenyada i ha de criar la cadellada. Després d'aquest temps caldrà una recuperació de la forma física, psicològica i tècnica de la gossa per a què torni a assolir un estat òptim per a la intervenció operativa.

És per això que en molts llocs prefereixen els mascles, la qual cosa no indica que siguin millors per la feina, sinó que els consideren més pràctics.

Tot i així, no és una bona idea prohibir l'accés a les femelles no castrades a formar part d'un equip perquè potser s'estarà perdent l'oportunitat de tenir una membre amb molt bon potencial per la recerca.

Estat de salut física: és evident que ha de ser òptim. És recomanable que aquests animals rebin la vacuna del tètanus, per l'alta exposició a talls que tenen. Cal que les seves condicions físico-atlètiques siguin molt bones i que no tinguin antecedent de malalties degeneratives dels sistemes nerviós i múscul-esquelètic.

És indispensable comptar amb exàmens veterinaris regulars pel control preventiu i assistencial.

Estat de salut psicològica: també ha de ser òptim. Només es poden admetre gossos amistosos; aquells que siguin espantadissos o agressius sense raó aparent amb altres gossos o amb les persones s'han de rebutjar.

Es prefereixen gossos actius, amb tendència pronunciada pel joc i a la interacció social intraespecífica i interespecífica, amb bona iniciativa autònoma per a l'exploració i per a la solució de problemes com la superació d'obstacles i la consecució d'objectes.

Nombre: se suggereix un promig de deu equips operatius (és a dir, deu gossos amb els seus corresponents guies) que estiguin disponibles en una organització o associació. En una operació, urbana o rural, el mínim ideal són tres equips si aquesta no dura massa. Si l'operació s'allarga caldran de cinc a sis equips en total. Però a més, cal afegir quatre o cinc equips més de reserva.

Si el nombre d'equips en una associació és massa gran poden haver-hi més problemes logístics i d'ensinistrament i també pot ser que tots no puguin participar en emergències reals, cosa que a la llarga afecta a la motivació dels que no intervenen.

Procedència: se solen preferir els gossos que viuen amb una família humana, amb sòlids vincles socials amb aquesta i amb el guia en concret, ja que sembla ser que aquest tipus de vida els produeix una major estabilitat i seguretat comportamental. L'altra raó de pes és la de proporcionar el coneixement profund entre el gos i el guia, que possibilita futures lectures del comportament mutu, aspecte vital en aquest tipus d'ensinistrament.

Un avantatge que pot presentar l'ensinistrament dels gossos institucionalitzats, si el seu maneig és ètic i responsable, és que el seu treball sigui més regular i estable en el temps que el dels gossos de família. Això es deu a què els guies dels gossos que conviuen amb una família freqüentment són voluntaris amb escàs temps per l'ensinistrament. En canvi, el guia pagat per aquesta finalitat compleix la seva jornada laboral amb els gossos i pot dur un pla de treball més controlat i ràpid que el voluntari que potser treballi amb el gos una estona diàriament o setmanalment i els caps de setmana.

2.1. Proves de selecció

Les proves de selecció es refereixen a com escollir (amb exercicis pràctics) quins gossos dels que posseeixen les condicions generals observades anteriorment ingressaran a l'ensinistrament per esdevenir gos de recerca o de rescat. No tots els aspirants tenen les aptituds i habilitats mínimes necessàries per aquesta finalitat o poden posseir-les però sense la intensitat o estabilitat necessàries per esperar un futur desenvolupament operatiu important en qualitat i regular en continuïtat. És per això que en aquest punt cal un procés de selecció instrumental.

És recomanable no limitar-se a una sola sessió d'avaluació, ja que només es mostrarà un moment en el desenvolupament de cada gos, que per moltes raons pot no descriure amb precisió les seves capacitats reals. S'hauria de realitzar una sèrie d'execucions al llarg de diferents dies, que sí permeti entreveure la tendència de l'animal de desenvolupament i així qualificar-la amb més propietat. No és recomanable realitzar aquestes proves abans dels sis mesos d'edat del gos, ja que la seva immaduresa fisiològica, neurològica i psicològica pot no permetre un bon desenvolupament dels exercicis.

Cal remarcar que en aquest punt ja no només s'està avaluant el gos, sinó també al seu guia i, especialment, la relació de confiança, amistat i cooperació que tenen els dos

components de la parella: la persona i el cànid. L'èxit o el fracàs dependrà de la qualitat d'aquesta relació.

Per tant, les proves de selecció seran per la parella:

- Exemple de proves de talent:

1. *Socialització:* el gos circula lliurement entre un grup de persones i gossos. Una persona diferent al guia i escollida per la persona avaluadora, alçarà l'animal.

Es vol observar si l'animal és sociable, tranquil, segur, no incita baralles ni és temorós sense motiu. Es vigila en la persona i el gos l'actitud corporal, el contacte ocular i les conductes de contacte amb persones i animals.

El gos és alçat per un desconegut per descobrir la seva reacció. Pot resistir-se, però sense entrar en pànic ni en agressivitat furiosa.

Es desqualifica si es baralla o fuig sense motiu aparent.

2. *Control:* el gos camina lliure al costat del seu guia una distància d'aproximadament vint metres, sense separar-se més de deu metres de la persona. Al final del recorregut el guia crida al seu gos i l'alça.

És d'esperar que a les primeres avaluacions assisteixin gossos joves que no hagin estat ensinistrats, pel qual no s'exigeix una obediència extrema. El que es busca són animals que tinguin iniciativa pròpia però que sigui controlables verbalment. Per aquest motiu no se sol aspirar a que l'animal camini exactament al costat del seu guia, però sí que es refusa un gos que abandoni la persona i se'n vagi pel seu compte. Representa que la distància de control de deu metres pot ser mantinguda pel guia verbalment.

La crida i l'alçada del gos finals simplement demostrin que el gos acudeix quan el seu guia el crida fins que es posa a freqüència de mà de l'humà.

3. *Talent – Caixa oberta*: el gos és subjectat per una persona diferent al guia. El guia s'acomiada del gos animadament sense tocar-lo ni cridar-lo pel seu nom i s'allunya cap a una caixa d'assenyalament¹ oberta sense porta cridant, saltant, corrents en zig-zag i cridant l'atenció del gos amb la seva joguina i s'amaga a la caixa, situada a uns trenta metres a la vista del gos. El gos és alliberat i ha de dirigir-se directament cap a la caixa i entrar a dins per recuperar la seva joguina o saludar el guia sense que aquest el forci.
4. *Talent – Caixa semitancada*: en aquest cas l'obertura de l'entrada a la caixa es tanca fins a la meitat després de l'entrada del guia a la caixa. El figurant (en aquest cas, el guia) manté la tapa al seu lloc i pot estimular verbalment al gos sense usar el seu nom per a què el busqui o el bordi. El gos és alliberat i ha de dirigir-se directament a la caixa i entrar a dins sense que el guia el forci.
5. *Talent – Caixa tancada*: ara l'obertura d'entrada a la caixa és tancada completament amb la tapa, després de l'entrada del guia a l'interior de la caixa, el qual manté la tapa al seu lloc i pot estimular verbalment al gos sense usar el seu nom per a què el busqui o el bordi. El gos és alliberat i ha d'anar directament cap a la caixa i intentar entrar o rascar la caixa o bordar-li de manera directa.
6. *Talent – Amagatall*: igual que els anteriors, però en lloc de a la caixa el guia s'amaga en un lloc a la vista però sense accés pel gos i pot estimular verbalment al gos sense usar el seu nom. El gos és alliberat i ha de dirigir-se directament a l'amagatall i intentar entrar, rascar o bordar-li de manera directa.

El que s'observa i es qualifica en els exercicis de la caixa i l'amagatall és la disposició de l'animal, motivada bé o malament pel seu guia. S'intenta respondre a aquestes preguntes: intenta seguir al guia al principi dels exercicis? Tracta d'alliberar-se? Borda o gemega si no ho aconsegueix? Un cop alliberat, es dirigeix directament cap a la caixa, sense desviacions? Entra a dins la caixa sense dubtar? Si no pot entrar, intenta fer-ho? Borda a

¹ La caixa d'assenyalament és una caixa de fusta d'un metre per cada costat amb petites obertures per totes les cares. Una de les cares és la tapa de la caixa, que es pot separar completament de la caixa.

la caixa? La rasca? Dóna voltes al seu voltant? Manté l'interès? Manté l'entusiasme? No es distreu? No s'allunya?

És obvi que es prefereixen animals que mostrin un marcat entusiasme físic i psicològic envers el seu guia (i que el mantinguin) i que es concentrin en la feina. De la manera d'assenyalar, encara que totes són vàlides, la que generalment es prefereix és la del lladruc manifest cap a la caixa, ja que és un assenyalament més clar i segur que el de rascar, tombar-se, girar al voltant o tirar-se a sobre del punt d'assenyalament.

Cada prova es qualifica, per exemple, entre 0 (deficient) i 10 (excel·lent), se sumen els punts de cada parella en totes les proves i es computen totes les sèries per obtenir un resultat promig:

- *Excel·lent*: descriu les millors parelles, que usualment tenen antecedents d'ensinistrament.
 - *Bé*: indica que la parella té les condicions necessàries per començar l'ensinistrament, però que necessiten ser monitoritzats i orientats.
 - *En prova*: han d'esforçar-se més que els anteriors per seguir en el projecte. En seqüències d'avaluacions posteriors hauran de pujar de nivell per no ser descartats.
 - *Sense condicions*: no posseeixen les característiques per l'ofici.
- Exemple de proves de talent per definir la tendència a l'assenyalament:

La forma d'assenyalament preferida és el lladruc. Aquest és especialment important quan el gos ha d'indicar clarament sobre les runes on es troba la persona sepultada i també és important en el cas que el gos arribi primer fins a la persona perduda i que, bordant, marqui la seva posició fins ser ubicat pel guia.

Val a dir, però, que en camp obert no és l'única opció, ja que pot ser que la distància entre el gos i el seu guia sigui molt àmplia, fins i tot per dificultar que el lladruc d'assenyalament sigui escoltat pel guia. També cal recordar que hi ha alguns gossos que poden ser excel·lents buscadors però no ser massa bons bordadors. Per això també hi ha una altra forma d'assenyalament que es

coneix com a “vaivé”: el gos, a l’ubicar al figurant o a la víctima, retorna fins al seu guia i el condueix fins al lloc de la troballa. Tot i així, l’estil vaivé d’assenyalament no és aplicable a la modalitat de recerca urbana (en runes), sinó que només es pot aplicar a camp obert. En canvi, un gos que borda és viable per intervenir en ambdues modalitats. Aquesta és una realitat tècnica molt important a l’hora d’avaluar les condicions bàsiques del gos i decidir el seu ensinistrament posterior.

Per estimar la forma d’assenyalament (lladruc actiu o vaivé) cap a la que és probable que s’inclini naturalment el gos, són d’utilitat les següents proves:

- *Lladruc subjectat*: el gos està lligat a un lloc fix i el guia ha d’aconseguir que el gos bordi sense tocar-lo, ja sigui donant-li o no l’ordre de lladruc i amb o sense joguina. La joguina serveix per motivar el lladruc.
- *Lladruc deslligat*: és el mateix cas que en el punt anterior, però en aquest exercici el gos està lliure.

La valoració, per exemple, pot anar del 0 (l’animal no ha tingut ni interès ni ha fet cap so) fins al 10 (el gos mostra lladrucs forts i entusiastes continus reclamant la joguina sense cap motivació verbal o gestual per part del guia). Del 0 al 10 hi ha una escala ascendent segons si el gos fa gemecs, xiscles, lladrucs aïllats amb molta motivació verbal o gestual per part del guia, lladrucs aïllats sense motivació...

2.2. Ordre d’aplicació de les proves

Abans d’avaluar les parelles és molt important explicar-los ben bé en què consisteix cada prova i, si és possible, mostrar-los el desenvolupament de cada exercici per part d’un equip ja operatiu. Es busca que els avaluats presenciïn directament les característiques d’ensinistrament i la forma de treball, específicament la recerca i l’assenyalament actiu d’un equip operatiu en diverses situacions i en cadascuna de les proves d’avaluació i, en base a aquesta observació, aclarir els seus dubtes.

Un altre objectiu és el de mostrar als que estan sent avaluats el que s’espera d’ells (tant de la persona com del gos) en cadascun dels exercicis i permetre que es formin una clara referència objectiva i de primera mà sobre l’especialitat.

És recomanable que la parella primer practiqui els exercicis abans de ser avaluada i és per això que els ha de conèixer bé.

S'espera que un cop qualificada en una sèrie, a la següent qualificació la parella sigui capaç de millorar la seva puntuació.

Cal que hi hagi una bona planificació i organització de les activitats prèviament a la seva realització, així com la preparació del lloc, definició de funcions i horaris de treball de manera que s'eviti la pèrdua de temps durant les proves pràctiques.

Un altre aspecte molt important és el permanent benestar dels animals. Aquests han de tenir accés a llocs de descans entre proves frescos, a l'ombra, tranquils i individuals, aigua potable i fresca *ad libitum* i en cap moment patir accidents, maltractes ni destorbar els animals que s'estan avaluant.

3. ENSINISTRAMENT DE GOSSOS DE RESCAT

Tots els sistemes que existeixen per a la formació i intervenció dels gossos de rescat es limiten a la simple aplicació del condicionament operant, el condicionament clàssic, el modelat per aproximacions successives i la instauració durant la conducta canina de recerca de determinades ordres direccionals.

El condicionament es basa en l'associació d'unes respostes a uns estímuls. Hi ha dos tipus de condicionament: el clàssic, que es basa en l'estudi sobre el reflex condicionat estudiat pel fisiòleg Pávlov, i l'operant o instrumental, basat en el principi del reforç positiu i negatiu (premi i càstig) desenvolupat pel psicòleg F. Skinner. Ambdós condicionaments s'explicaran més endavant.

En els gossos de recerca s'utilitza el condicionament operant o instrumental, així cada cop que l'animal tingui una conducta desitjada, i que ens interressi potenciar aquesta conducta, realitzarem un estímulo de reforç (joc, carícies, menjar..); per exemple, en el cas de gossos de recerca de persones vives, al final de l'exercici és quan la víctima entrega el premi al gos i juga amb ell. Normalment es tracta de jocs de "estira i afluixa" amb una de les joguines preferides del gos. En una intervenció és evident que això no passarà, i l'animal no obtindrà el premi. Així que, durant l'entrenament, s'han de realitzar recerques que no necessàriament finalitzin amb un premi, com ara la cerca de diversos figurants seguits. L'animal serà capaç de senyalitzar la víctima, rebre una breu felicitació del guia i continuar treballant. En el cas dels gossos de cadàvers i els de recerca aquàtica no reben cap joc per part de la víctima durant l'entrenament, ja que no s'utilitzen persones vives durant aquest. En aquest casos, els gossos són entrenats per buscar restes humanes i reben la recompensa només per part del guia.

L'ensinistrament es basa en la "motivació, el joc i la recompensa".

L'ensinistrador l'ha d'educar de forma estricta, però tractant-lo amb sensibilitat; s'ha d'aconseguir una relació de complicitat i coordinació entre el gos i l'humà. Aquests gossos han de respondre a la perfecció i immediatament a les ordres del guia, a més ha de ser capaç de prendre decisions pròpies durant la recerca.

Existeixen diversos tipus d'ensinistrament i aquí farem esment d'alguns d'ells.

Un d'aquest sistemes és el que s'utilitza a l'escola Suïssa, reconegut internacionalment i que utilitza la tècnica d'ensinistrament de recompensa sense càstig. És un ensinistrament que precisa molt entrenament i que l'animal estigui més concentrat que en altres tècniques, com les de localització, però és més fiable i de més ràpids resultats. Els gossos poden començar l'entrenament a partir dels tres mesos i ja estan preparats per dur a terme les seves tasques als dos anys amb aquesta tècnica.

El sistema i mètode de recerca ERCBULI per rastre és el que utilitza la Creu Roja de Catalunya. Pot utilitzar-se per qualsevol gos i l'ensinistrament es fa d'acord a les característiques que presenti l'animal, aprofitant les qualitats, però tenint en compte les limitacions i adaptant-nos als diferents escenaris. El mètode ERCBULI se centra principalment en seguir el rastre de la persona desapareguda partint d'un objecte, roba, sabata o qualsevol element que hagi estat en contacte amb ella. En ocasions, la víctima desapareguda intenta buscar una sortida i està en moviment. Mitjançant el mètode ERCBULI també podem localitzar una persona en moviment. En aquests casos, el gos, en el moment de trobar-la, va a buscar el seu guia per dur-lo fins a ella.

Hi ha un altre mètode conegut com a mètode Arcón. Aquest s'utilitza per ensinistrar equips canins de recerca per localitzar persones sepultades o perdudes, explosius, narcòtics i espècies protegides d'animals. És un sistema adoptat per diversos governs i Unitats Canines de cossos de policia, bombers, exèrcits... L'autor d'aquest mètode creu que els sistemes bàsics d'aprenentatge (condicionament operant i condicionament clàssic) són insuficients, tot i que són necessaris i imprescindibles. Aquest mètode es fonamenta en un conjunt de tècniques conductuals, les quals estan basades en tres paràmetres bàsics per les operacions de rescat: autonomia, motivació i concentració.

El mètode Bringsel és adequat per a gossos amb dificultats per bordar. El Bringsel, un objecte de cuir o altre material, es lliga al collar o a l'arnés del gos de manera que aquest el pugui agafar amb la boca i tornar immediatament al guia, portant el Bringsel com a senyal de troballa. Acte seguit es porta el guia fins a la persona localitzada amb o sense corretja. En èpoques de calor el gos es cansa menys portant el Bringsel que bordant molta estona. Els desavantatges que presenta aquest mètode són: que el Bringsel s'enganxi i caigui (per exemple en terrenys de matolls) o que el gos el deixi caure per respirar millor si ha de recórrer una distància llarga, amb la qual cosa el guia es pot despistar.

El sistema d'aprenentatge és bàsicament un sistema de reforços, així que podem variar el sistema d'entrenament i el programa, però els principis bàsics són els mateixos per tots.

L'aprenentatge del gos no és perquè aquest aprengui a rastrejar, ja que és una cosa que fan per pròpia naturalesa, sinó que l'entrenament és perquè el gos sàpiga concentrar-se en el que està buscant i aconseguir comunicar-se amb el guia per informar-li sobre la recerca.

Així, a part de reforçar les habilitats olfactives, els gossos reben ensinistrament addicional per poder dur a terme el seu treball en les condicions més diverses. Aquest consisteix en ensenyar a l'animal tan obediència bàsica i avançada com agility.

Les ordres que s'ensenyen més habitualment són:

- *Busca*: per iniciar una recerca.
- *Deixa*: per ignorar alguna distracció.
- *Guiem o mostrem*: per dur al guia fins la ubicació en què es troba una persona.
- *Túnel*: per a què el gos passi per un túnel.
- *Amunt*: per tal que el gos pugui a algun obstacle elevat.
- *Continua*: perquè el gos camini endavant.

Tot i que han de ser obedients, els gossos han de tenir una certa autonomia; aquesta contradicció es dona pel fet que, per exemple, les runes són espais molt agressius i pot ser que el guia no pugui accedir-hi. Així, el gos haurà d'anar-hi sol i inspeccionar completament la zona. En aquests casos, el gos ha de ser capaç de continuar treballant concentrat i amb autonomia, encara que estigui rebent ordres del seu guia.

Però no s'ha de caure en l'error de deixar al gos "al seu aire", sense donar-li cap ordre, ni gest, per creure que és la manera de proporcionar-li autonomia. Perquè l'únic que s'aconsegueix és tenir un gos que no sempre sap què ha de fer, perd la motivació, defeca i orina per la zona, deixa zones per revisar, no porta un ordre de batuda repetint zones, el guia perd el control sobre l'animal, no existeix el binomi i el treball només se centra en el gos. Tot això acaba portant a que es trigui més o, fins i tot, no es trobi a la víctima.

3.1. Fase d'entrenament

Fins els vuit o deu mesos anirem potenciant els seus instints i reforçant la conducta i el comportament que desitgem d'ell.

La iniciació en el treball ha de ser una espècie de joc pel gos, perquè tingui motivació.

Una de les primeres coses que hem d'ensenyar al cadell és a demanar les coses, l'ordre de bordar. Sobretot ens interessa que el cadell aprengui a demanar el motivador (joguina) en els jocs que fem, potenciant l'instint de caça.

Aquests exercicis els pot realitzar el propietari en qualsevol lloc i moment, sempre que el cadell estigui disposat. Quan entrenem amb el grup hi ha d'haver una segona persona que subjecti el gos i el propietari, estimulant al gos, marxarà corrent a uns deu metres de distància, quedant-se quiet al terra. Llavors el company aprofita per realitzar uns gestos amb la mà i dir la paraula "busca" abans de deixar anar al gos. Una vegada el gos està lliure, i quan arriba on està el propietari, bordarà demanant joc. El propietari mostrarà gran alegria i premiarà el gos.

Amb la paraula "busca" i els gestos utilitzats, afegits a les ganes del gos per anar cap el seu propietari, anem condicionant al gos en aquest treball, donant inici a la senyalització. Amb això, realitzant-ho en successius entrenaments, creem al gos una conducta i uns hàbits que nosaltres desitgem.

En les primeres senyalitzacions confirmarem al gos al primer o segon lladruc. Un cop el gos borda amb facilitat, allargarem el temps de lladrucs. Així, anem condicionant al gos per a què senyalitzi el figurant i tingui ben clar què és el que ha de fer quan trobi una persona. Després de la tensió acumulada en la recerca, el gos es desfogarà senyalitzant la víctima.

Quan el gos tingui facilitat per fer aquest exercici a distàncies curtes, anirem allargant la distància a la qual s'amaga el propietari paulatinament, de manera que el gos veurà que el propietari marxa, però no on s'amaga i és llavors quan haurà de començar a buscar el propietari.

Quan assolim aquesta fase, el que s'amagarà serà un figurant i el propietari passarà a subjectar l'animal i donar-li l'ordre de buscar.

El gos en un ensinistrament més avançat no necessitarà veure marxar el seu propietari o figurant. Reaccionarà de la mateixa manera que si ho estigués veient quan senti la

paraula “busca” i li faci els gestos amb la mà, aconseguint així el condicionament del gos per a aquesta tasca.

Els exercicis de “borda” en el forat tenen com a objectiu formar als gossos de salvament especialitzats en runes. Amb un programa d'ensinistrament similar al de grans àrees citat anteriorment, ensenyem al gos a senyalitzar a una persona a la qual no pot veure i ha de bordar i rascar el lloc per on surt el focus de l'olor. És important que els gossos aprenguin a rascar al lloc exacte per a no donar falses localitzacions.

Els primers exercicis fins a tenir clar què és allò que ha de fer el gos quan troba una víctima han de ser senyalitzacions en curt, a les quals anirem allargant la distància, temps de recerca més difícil i amb problemes similars als quals es pot trobar en una actuació real.

En l'ensinistrament Bringsel, la distància de l'amagatall s'anirà perllongant durant l'ensinistrament bàsic. Primer es fica el Bringsel al costat del figurant, millor a prop del cap, ja que el gos quasi sempre busca el contacte amb la cara de la persona. És molt habitual caure en l'error de penjar el Bringsel al collar del gos massa aviat i pot passar que el gos reculli el Bringsel a destemps o no l'agafi. Això fa perdre la confiança al guia, qui a vegades corregeix injustificadament al gos, que a la vegada perd les ganes de treballar.

Durant força temps serà suficient amb què el gos agafi el Bringsel amb seguretat. La senyalització es pot treballar al final a grans distàncies. El Bringsel es col·locarà on el figurant abans de començar l'exercici. El contacte amb el figurant abans d'agafar el Bringsel és molt important, perquè sinó podria passar que el gos agafés el Bringsel amb la boca quan captés l'olor del figurant i abans d'haver arribat fins on estava la persona.

S'ha de lloar i incitar al gos quan torni cap al guia i és important que l'animal torni directament cap al guia. Si el gos porta el Bringsel a la boca, el guia s'afanyarà per acompanyar-lo fins on està l'amagatall. El gos decideix el camí, el guia no pot donar ordres, encara que l'animal es desviï; l'objectiu és que arribi al lloc correcte.

Si el gos torna constantment amb el Bringsel a la boca sense localitzar ningú no s'ha de castigar. Se li torna a lligar al collar el més desapercebut possible i se li ordena tornar a buscar. Si no es corregeixen aquests errors no hi ha més remei que tornar a començar l'ensinistrament.

Després de cada èxit en la recerca, és important premiar al gos, ja sigui amb paraules o amb menjar. El guia ha de ser qui el premiï en agafar el Bringsel o al tornar on es troba el figurant, per evitar que el gos s'endarrereixi.

3.2. Els objectes

Amb els objectes s'ensenyà als gossos per tal que, en casos de catàstrofe, el gos sàpiga sortir-se'n entre les runes, caminar sobre diferents superfícies, pujar per escales, donar la volta per llocs complicats i aprendre i coordinar les extremitats posteriors. Els objectes més utilitzats són:

- *Palets*: en aquests se'ls ensenya a fer-los passar d'un costat a l'altre.
- *Escales*: aquest objecte serveix per ensenyar-los a coordinar les extremitats posteriors, ja que ells es guien per aquestes.
- *Balancí*: permet millorar l'equilibri de l'animal i això és útil, sobretot, en zones enrunades.
- *Tubs*: se'ls ho ensenya per quan hagin de buscar entre les runes i s'hagin de posar entre espais petits. Aprenen a reptar i sortir-se'n, sense tenir por d'introduir-se en espais petits i sense llum.

3.3. Condicionament clàssic

El condicionament clàssic és el tipus més senzill d'aprenentatge associatiu. L'aprenentatge associatiu fa referència, com el seu nom indica, a l'aprenentatge de l'associació entre dos esdeveniments, que poden ser dos estímuls (en el cas del condicionament clàssic) o una resposta i les seves conseqüències (en el condicionament operant).

Un fonament del condicionament clàssic és que sense que sigui necessari un procés d'aprenentatge previ, hi ha certs estímuls que desencadenen una resposta de forma espontània. Aquests són els estímuls no condicionats. Si l'estímul no condicionat es presenta repetides vegades precedit per un altre estímul que en principi no causava la resposta, acabarà apareixent una resposta com a conseqüència de la presentació del nou estímul, sense la necessitat de l'estímul no condicionat. Aquest nou estímul es

coneix com estímul condicionat i el procés que fa que aquest estímul condicionat causi resposta és el condicionament clàssic.

Per a que es produeixi l'aprenentatge per condicionament clàssic cal que l'estímul condicionat precedeixi, en un interval de temps molt curt, l'estímul no condicionat, de manera que l'estímul no condicionat sigui immediatament posterior a l'estímul condicionat. Si els dos estímuls es presenten alhora, l'aprenentatge és molt dèbil. I és bastant probable que no es produeixi cap tipus d'aprenentatge si el estímul condicionat es presenta després de l'estímul no condicionat.

L'aprenentatge per condicionament clàssic depèn del nombre de vegades que l'estímul condicionat i l'estímul no condicionat es presenten junts i dels cops que aquests es presenten per separat. De fet, l'aprenentatge només es produirà si aquests estímuls es presenten més vegades junts que per separat. Es pressuposa que els animals avaluen en certa manera la probabilitat que la presentació d'un estímul indiqui la presentació de l'altre. També pot ocórrer que, si després d'aquest procés els dos estímuls es presenten per separat varies vegades (o més separats que junts), desaparegui la resposta a l'estímul condicionat, el que es coneix com a extinció.

3.4. Condicionament operant

El condicionament operant és un altre tipus d'aprenentatge associatiu. En aquest cas consisteix en què la freqüència d'una conducta determinada augmenta o disminueix en funció de les seves conseqüències. La freqüència de presentació de la conducta augmenta si aquesta va seguida d'un estímul o d'un reforç agradables per l'animal. Contràriament, si la conducta va seguida d'un estímul desagradable (com un càstig) la seva freqüència es veu disminuïda.

Per a què es produeixi aprenentatge per condicionament operant, el reforç o el càstig han de ser immediatament posteriors a la conducta. En aquest tipus d'aprenentatge el gos aprèn a realitzar o a inhibir una conducta només quan un determinat estímul discriminador està present.

Existeixen diferents tipus de reforços:

- S'anomenen reforços primaris aquells estímuls que en sí mateixos constitueixen un premi (per exemple el menjar). En canvi, un reforç secundari

és un estímul en principi neutre que adquireix el caràcter de recompensa després que l'animal aprengui a associar-lo amb un reforç primari per un procés de condicionament clàssic. Els reforços secundaris poden ser útils per l'ensinistrament. És important tenir en compte que l'associació entre el reforç secundari i el reforç primari ha de mantenir-se, evitant així que la presentació d'un d'ells sense l'altre condueixi a un procés d'extinció.

- Els reforços poden ser positius o negatius. Un reforç positiu és quelcom agradable per l'animal. El reforç negatiu, en canvi, consisteix en eliminar alguna cosa que és desagradable per l'animal (cal parar atenció i entendre que el reforç negatiu no és sinònim de càstig). Per això, tant els reforços positius com els negatius, causen un augment en la freqüència de presentació de la conducta.

Quan la conducta de l'animal va sempre seguida d'un reforç, aquest es denomina continu. Els reforços intermitents, en canvi, no sempre segueixen la conducta. És de preveure, per tant, que el reforç continu té com a conseqüència un aprenentatge més ràpid i que l'intermitent fa que l'aprenentatge, un cop adquirit, sigui més resistent a l'extinció. És per això que en un procés d'ensinistrament resulta útil molts cops començar amb un programa de reforç continu i passar després a un programa de reforç intermitent.

4. ACTUACIONS

4.1. Organització del rescat

Hi ha grups de salvament amb gossos que funcionen en coordinació amb el 112, però la trucada també pot procedir de particulars.

L'operació comença amb la recepció d'una trucada d'avís, de la qual s'intenta obtenir el màxim d'informació mitjançant l'ompliment d'unes fulles de recepció, que són uns formularis complets, amb l'objectiu de disposar de suficient informació per a treballar amb el cas.

Un cop recollida la informació es valora si cal o no la intervenció de l'equip.

En ocasions és necessari el desplaçament d'algun equip per conèixer el terreny i altres característiques del succés.

Si es precisa la intervenció es comunicarà a emergències i es confirmarà el punt de reunió i mitjans necessaris, a la vegada que es mobilitza als equips (guia/gos) necessaris.

4.2. Sistema operatiu de rescat

Punt A: quan s'origini l'avís per algun dels diferents mitjans d'informació o per un particular, caldrà confirmar-lo.

Punt B: seguidament, s'estudien les característiques del sinistre, valorant si cal o no la intervenció.

Punt C: amb la valoració es veu que no és necessària la intervenció. Amb la qual cosa es dona per finalitzada l'operació.

Punt D: amb la valoració es veu que sí que és necessària la intervenció. D'acord amb les característiques del succés es decidiran:

- Els equips necessaris
- Els medis necessaris
- Els recursos especials

- Punt de reunió

Punt E: a continuació s'avisarà tots els equips designats, indicant les instruccions de treball. I al 112 se li comunicarà la sortida del grup, el número d'equips que participaran, l'hora d'arribada i el punt de reunió.

Punt G: arribada al punt de reunió.

Punt H: presa de contacte amb el responsable de l'operació. Aquesta és la primera acció a prendre en el lloc del succés.

Punt I: estudiar el sistema de treball. Aquesta operació és fonamental abans de començar qualsevol tipus d'activitat.

Punt J: posada en servei dels equips perfectament coordinats.

Punt K: final del servei.

Punt L: els equips es concentraran en el punt de reunió per decidir la tornada.

Punt M: després de cada actuació es redacta un informe de la sortida.

Punt N: es dona per finalitzada la posada en servei.

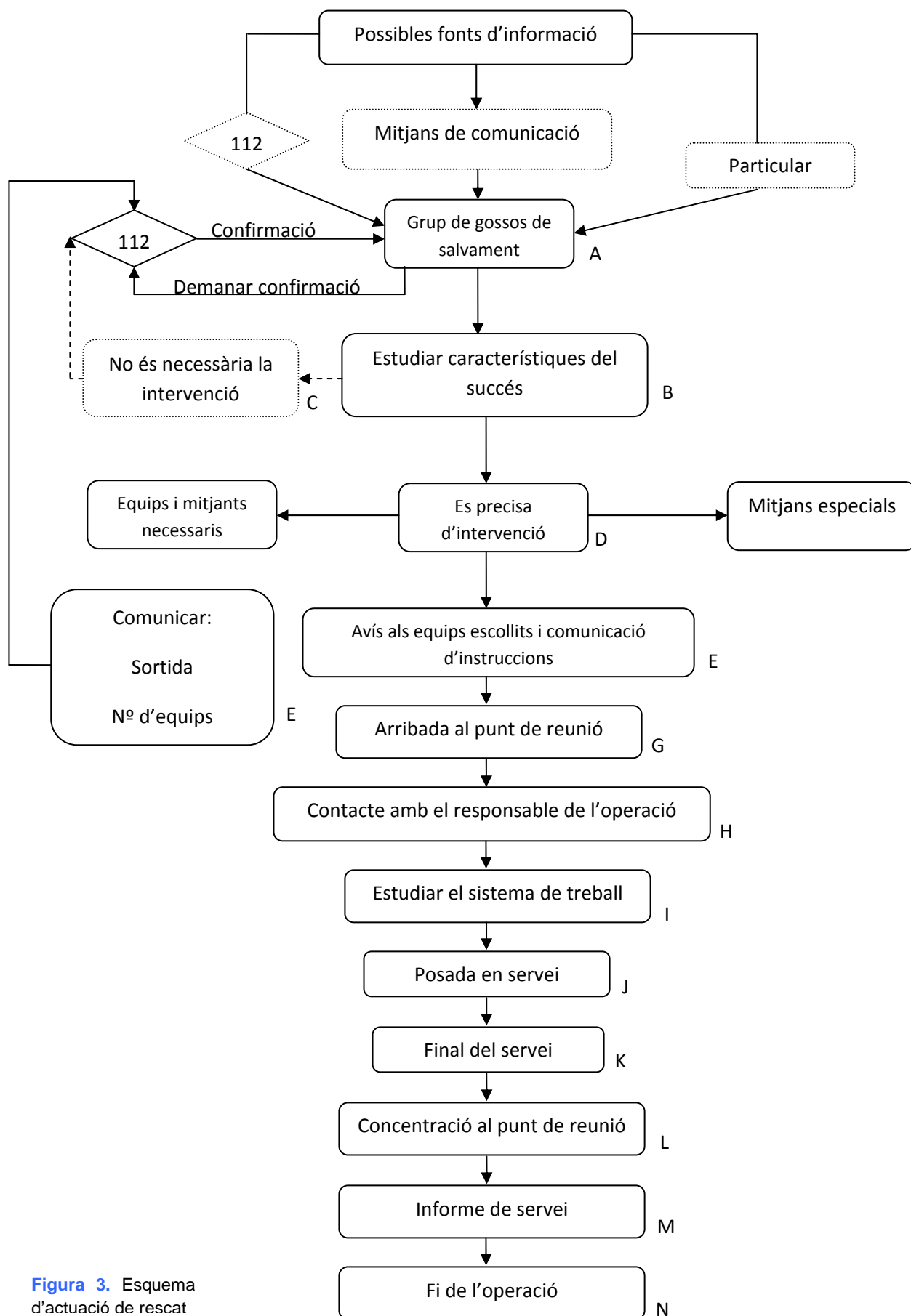

Figura 3. Esquema d'actuació de rescat

4.3. Funcions del coordinador d'operacions

Abans de l'operació:

- Ha de tenir controlats els papers d'identitat i resguard de l'equip.
- Assegurar el material addicional procedent del magatzem.

Durant les operacions:

- Establir comunicació amb l'organització de l'àrea de la catàstrofe.
- Avaluar la situació.
- Assignar objectius de recerca als equips.
- Ajudar en l'observació i l'elecció del treball de recerca i la localització.
- Prendre les notes necessàries per a l'informe de l'operació i elecció de plans per la documentació fotogràfica.
- Mantenir el contacte amb les organitzacions afiliades.
- Transmetre la informació del rescat al coordinador.
- Vigilar la tornada.
- Participar diàriament a la recollida de dades o posada en comú de la cadena de rescat.
- Informar als equips dels resultats de la recerca i més accions.
- Decidir la continuació o el final de l'operació.

Després d'acabar l'operació:

- Disponibilitat per a una conferència de premsa.
- Supervisió del material.
- Recollir material fotogràfic.
- Recollir els informes dels guies.

4.4. Situacions més habituals

Runes

Un cop arribats al lloc del sinistre, el coordinador del grup pren contacte amb el Tècnic d'Investigació de la Direcció d'Atenció d'Emergències o persona al càrrec de l'operació.

Mentrestant es treuen els gossos dels transportins perquè facin les seves necessitats i puguin rendir plenament. Un cop els gossos hagin estat atesos, s'escollirà el lloc on deixar els transportins perquè ells puguin descansar i estar tranquils.

Després que els coordinadors planifiquin el treball que s'ha de dur a terme, aquests informen al grup per iniciar la recerca el més aviat possible. Depenent de les dimensions de la zona a rastrejar es començarà amb un o dos gossos, però mai amb tots els gossos a la vegada. El treball dels gossos ha de ser rotatiu, per tal que no ens quedem sense gossos en cap moment.

Una vegada delimitat el terreny i tenint en compte totes les dades que ens han donat els coordinadors, començarem amb una batuda lliure, deixant la iniciativa al gos. Si no tenim èxit en la primera batuda, començarem una recerca més rigorosa i exhaustiva.

El període de treball de cada gos depèn del terreny, la climatologia i la resistència del gos.

Un cop finalitzada la recerca, un gos serà rellevat per un altre, i el primer serà atès pel seu propietari i anirà al transportí per descansar fins que torni a la recerca. Això es repeteix fins a localitzar totes les víctimes.

Grans àrees

Un cop al lloc de trobada, el coordinador del grup pren contacte amb el Tècnic de la Investigació o persona al càrrec de l'operació, per a què sigui informat del succeït.

Mentrestant el grup s'equipa, tenint en compte el terreny i la climatologia. Cada membre del grup agafarà provisions per ell i el seu gos.

El coordinador del grup informa a la resta de la situació per organitzar-se.

S'ha de tenir en compte el vent, ja que és un gran aliat dels gossos i ens pot facilitar la feina.

Es marcaran en el mapa les zones per les quals ja s'ha passat amb els gossos.

Al finalitzar el dia de feina, i si no hem tingut èxit, podrem comprovar al mapa la zona batuda i poder organitzar el dia següent.

4.5. Mètode de treball

Un cop assignada a cada grup una zona, moment de treball i es comença l'activitat, cap guia pot actuar per lliure.

Cada grup sol tenir uns protocols d'actuació i aquests consisteixen en què el guia va acompanyat d'un auxiliar que anirà proveït del material necessari que poden requerir durant l'exercici (aigua, farmaciola, material de seguretat...); així el guia pot preocupar-se només de l'actitud del gos.

La feina del guia és observar el gos i comprendre les seves reaccions en cada moment. Haurà d'observar-lo sempre que sigui possible i ajudar-lo si hi ha obstacles insuperables. El guia no s'ha de limitar a esperar que el gos bordi, ja que no estarà captant les alertes que l'animal va enviant a mesura que recorre el terreny (moviment de cua, posició de les orelles, aixecar el morro...). A vegades l'olor d'una persona viva pot estar camuflada o ser tant dèbil que el gos no tingui la plena certesa i no ho senyalitzi (bordi), o fins i tot pot ser que porti diversos dies treballant i tingui més dificultats per bordar. Un bon guia ha de saber interpretar totes les senyals i actuar en conseqüència perquè pot salvar una persona encara que el gos no ho hagi senyalitzat. Durant la intervenció podem trobar tot tipus de distraccions que el gos ha de ser capaç d'obviar com:

- Visuals: persones sobre les runes, animals, objectes, màquines...
- Auditives: soroll de persones i màquines treballant, sirenes...
- Oloríferes: persones sobre les runes, animals enterrats, menjar (neveres), matalassos, roba, olors residuals (de víctimes ja extretes, persones que han estat treballant en la zona...) i, fins i tot, gosses en zel.

Durant la recerca de persones vives, quan el gos en localitza una, el guia o l'auxiliar informarà al responsable i retirarà al gos. Després es realitza un altre exercici amb un altre gos per confirmar-ho i en cas positiu, entren a treballar els equips de desenrunaments.

Per mantenir un nivell de motivació òptim durant el transcurs de la intervenció, quan és necessari es realitzen alguns senzills exercicis de confirmació que consisteixen en què un dels companys s'ocultin, el gos el troba i rep el seu premi.

Després d'una intervenció i quan els gossos han descansat, sempre és convenient realitzar un “reciclatge” del gos per solucionar possibles errors durant la intervenció, així tindrem el gos en forma de seguida i preparat per a una nova intervenció.

Venteig

En el sistema de localització (venteig) es realitza una batuda de la zona on se suposa que pot estar la víctima. Es divideix la zona per quadrants de 25 m² i es fan un per un, per tal d'evitar les falses alarmes, ja que no segueixen un olor específica i podrien seguir l'olor d'una persona present i que no fos una víctima. El temps que es pot trigar a rastrejar una zona de 25 per 500 metres és de 45 minuts i el total del quadrant correspon a 12.500 metres quadrats.

La senyalització és una conducta apresada que permet que el gos comuniqui al seu guia que ha trobat una persona. Aquesta senyalització es pot realitzar de diverses maneres (bordar, asseure's, tombar-se, saltar sobre el guia...), però la millor en el cas de gossos de venteig és bordar ja que pot ser que el guia es trobi a certa distància del gos i així alertar el guia de la seva troballa. El gos ha de bordar en direcció al punt de màxima emanació de l'olor i no cap al guia reclamant el seu premi. La senyalització ha de ser forta i durar fins que el guia li indiqui que abandoni la seva posició, ja que en aquest tipus d'intervenció hi sol haver molt soroll. El fet que el gos estigui bordant fins que el guia arribi no és un pèrdua de temps, sinó que així s'assegura la senyalització d'una persona viva a la qual es pot salvar sense posar en perill la vida d'altres rescatadors per culpa d'una falsa alarma.

Rastreig

Com ja s'ha dit anteriorment, els gossos de rastreig per començar necessiten un punt de partida i una mostra d'olor de la persona. Un cop tenim el punt de partida, ja li podem donar a olorar al gos l'objecte i començar la recerca.

Els gossos treballen lligats per una corretja llarga d'uns deu metres, però no és obligatori. Poden treballar i moure's com vulguin i sense corretja. Se segueix al gos i en el moment que el perdem de vista, ens quedarem quietes i ell ens vindrà a buscar. El gos pot trobar-se diverses dificultats però ha de saber afrontar-les i superar-les.

Amb aquest sistema no és necessari quadricular la zona, ja que el gos, al seguir el rastre, es dirigeix directament al lloc on es troba la persona desapareguda.

4.6. Principis bàsics a tenir en compte

- Cada localització sigui clara o vaga, requereix la confirmació final per un altre gos abans que sigui notificada al personal de desenrunament.
- Després de confirmar una localització se senyalitza clarament el lloc.
- En un treball de recerca s'ha d'estar atent i observar contínuament l'animal per no perdre's cap detall.
- Els guies que estan en reserva han d'estar completament al dia del l'evolució de la recerca.
- Els equips tenen una única tasca: la localització de víctimes. Els guies mai s'han de posar en risc durant les feines de rescat.
- Els grups han de saber clarament en tot moment on s'han fet recerques exhaustives, indagacions vagues y on no se n'ha fet cap.
- Abans d'abandonar una àrea de catàstrofe, s'ha de tenir la certesa que els equips de rescat tenen ben clares les marques i localitzacions on possiblement hi ha les víctimes.

5. PROVES D'HOMOLOGACIÓ PEL ALS EQUIPS DE SALVAMENT

En el cas de la Creu Roja, per tal que un gos pugui ser operatiu ha de passar una homologació mitjançant unes proves.

Les diferents etapes per a l'homologació d'un gos de rastreig són:

- *Primer nivell:* aquesta etapa dura aproximadament un any, s'intenta que el gos i el guia tinguin un bon enteniment i vinculació. El gos aprèn què és el que el guia li demana, les pistes, coneix tots els tipus de terrenys i les distraccions que es pot trobar en un rescat.
- *Segon nivell:* la durada és d'aproximadament mig any. En aquest nivell es comença a portar al gos a pistes de durada relativament llarga i amb fortes distraccions i s'experimenta en els diferents terrenys per poder determinar el millors llocs per al gos i procedir a l'especialització.
- *Tercer nivell:* també acostuma a durar mig any. Consisteix en la consolidació de l'animal com a gos de recerca i rastreig, i s'especialitza en rastre en les diferents àrees.

Les proves per a l'homologació d'un gos en grans àrees per la Creu Roja són:

- Dur un mínim de 350 a 400 pistes.
- Diferenciar olors i rastres diferents.
- Resoldre una pista posant el gos en mig del recorregut perquè sàpiga trobar la direcció.
- Resoldre una pista sense rastre.
- Resoldre una pista marcada dotze hores abans.
- Creuar un riu.
- Fer un relleu d'un altre gos.
- Avituallament i descans durant el recorregut.
- Resoldre una pista en una gran àrea.
- Localitzar i marcar una persona en moviment.
- Resoldre una pista que contingui tres tipus de terrenys diferents.
- Fer una pista en zona urbana.

Les proves que conformen l'examen són:

- una de resistència.
- una de dificultat amb temps.
- una al mitjà aquàtic i bosc poblat.

Si se supera l'examen, la Creu Roja de Catalunya els homologa amb la titulació de "Gossos aptes per al rastreig".

En el cas de les altres associacions de voluntaris no és necessari tenir una homologació per poder actuar.

6. PERSONAL CAPACITAT PER GUIAR I ACOMPANYAR EL GOS EN EL RESCAT

Després que passi alguna tragèdia en la qual participen gossos de rescat i recerca, com per exemple la de l'onze de setembre de 2001 al World Trade Center, molta gent s'anima a convertir-se en guia d'aquests animals.

Els camps d'actuació dels equips de gossos de recerca de persones són amplis i heterogenis, això fa que les persones que en formen part hagin de tenir coneixements relatius a qualsevol dels entorns i circumstàncies on es duren a terme les operacions.

Per formar part d'un operatiu d'aquest tipus s'ha de ser conscient de les adversitats en les quals es desenvolupen, normalment, les intervencions i estar preparat per afrontar-les.

Per formar un col·lectiu, primer s'ha de saber quin camp d'actuació tindrà i els seus límits. Hi ha molts equips d'actuació que desconeixen quines són les seves funcions i perspectives concretes, reduint-ne algunes o atribuint-ne d'altres que no són de la seva competència.

Els membres dels grups han de complir, generalment, una sèrie de requisits i tenir una formació i fer cursos de reciclatge anualment en les següents matèries:

- Etologia canina i principis bàsics d'aprenentatge. Sobretot conèixer el comportament del seu propi gos.
- Tècniques d'ensinistrament caní.
- Anatomia veterinària i primers auxilis per gossos de treball.
- Intervenció sobre estructures col·lapsades.
- Primers auxilis i resurrecció cardiopulmonar humans.
- Tenir coneixements de navegació i orientació en camp (ús de GPS, ús de mapes cartogràfics, imatges de satèl·lits, brúixoles...).
- Principis bàsics de geologia: terratrèmols i esllavissaments del terreny.
- Comunicacions.
- Psicologia de la intervenció.
- Protocols d'actuació.
- Completar un entrenament mínim d'aproximadament dos anys.

- Estar disposat a acampar freqüentment, tant per activitats de rescat com per entrenaments.
- Tenir coneixements teòrics i pràctics de tècniques de supervivència i càmping.
- Estar disposat a entrenar amb assiduïtat, deixant de banda molts caps de setmana i festius.
- Estar disposat a rebre trucades d'auxili i atendre-les a qualsevol hora i en qualsevol dia.
- Tenir o adquirir experiència en alguns esports de risc com escalada en roca, muntanyisme, busseig, ràpel... És important l'evolució en muntanya i principis bàsics sobre desplaçament vertical.
- Tenir un estat físic superior al promig, però no és necessari ser un esportista d'elit.
- Ser estable emocionalment per poder suportar les recerques infructuoses o aquelles en les quals només es troben cadàvers.
- Tenir una feina flexible que li permeti sortir ocasionalment quan se'l necessiti per actuar com a voluntari.
- Tenir una família comprensiva que el recolzi en el voluntariat que realitza.
- Comptar amb prou diners per pagar l'entrenament (tant seu com el del gos), els viatges, l'equip...
- Tenir habilitat per treballar en equip.
- Estar disposat a rebre com a única recompensa l'alegria d'haver salvat una vida o, simplement, d'haver participat en la recerca de persones.

A més de tot això, el guia ha de ser conscient que ha de passar molt de temps amb el seu gos.

Aquestes persones coneixen perfectament les instruccions que han de donar als animals per a portar a terme la recerca ja que ells mateixos han estat els seus ensinistradors. Els animals només obeeixen les instruccions dels seus guies segons les pautes de l'entrenament.

En el cas de la Creu Roja, tots els guies, per a accedir al grup de rescat, han d'haver realitzat el "Curs de guia de gos de rescat" i, a més, passar les proves amb el seu gos per valorar si estan en tot moment preparats per fer un rescat amb màximes garanties. Posteriorment, una vegada son aptes, hauran de realitzar un curs de socorrisme bàsic i ser voluntaris de la Creu Roja. S'exigeix als guies fer reciclatges cada sis mesos en referència a les tècniques i formes d'ensinistrament del gos.

7. LEGISLACIÓ I ÈTICA

La *Farm Animal Welfare Council*, un òrgan assessor del govern britànic en assumptes relacionats amb el benestar dels animals de granja va proposar que el benestar dels animals queda garantit si es compleixen el que es coneix com les Cinc Llibertats.

Aquest principi ha constituït la base de moltes de les lleis de protecció dels animals en la Unió Europea i en altres parts del món. Tot i que el principi de les Cinc Llibertats es va desenvolupar inicialment per ser aplicat als animals de granja, en realitat és un principi suficientment general com per ser útil per qualsevol tipus d'animal, incloent els animals de companyia.

Aquestes llibertats són:

1. Absència de fam, set i malnutrició.
2. Absència de malalties i lesions.
3. Absència d'incomoditat física i tèrmica.
4. Absència de por, dolor i estrès.
5. Capacitat per mostrar la conducta normal de l'espècie.

Ja que els gossos de rescat són animals de treball i fan un bé per la societat és important respectar aquestes premisses.

Actualment, però, no hi ha cap legislació que reguli específicament l'activitat dels gossos de rescat, tot i existir la llei 3/1988 de benestar animal.

Podria semblar que els gossos de rescat es troben dins el grup de gossos d'assistència i, per tant, haurien de seguir la llei 19/2009, del 26 de novembre, de l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència. Però en aquesta llei no es contemplen els gossos de rescat.

Tot i així, creiem que èticament seria correcte plantejar una sèrie de recomanacions pel que fa a l'ús d'aquests animals, com per exemple:

- L'entrenament ha de ser prou constant per tal que l'animal tingui un bon ensinistament, però no massa exigent com per provocar-li uns desgasts físic i mental excessius.

- L'animal ha de rebre un ensinistrament mínim per assolir les aptituds necessàries per a realitzar correctament la seva tasca i per no posar en perill la seva integritat física durant les actuacions.
- Els llocs d'entrenament han de ser múltiples i variats i han de permetre recrear situacions que es puguin trobar en actuacions reals com per exemple: escales, tubs, desnivells, runes... Això permetrà que els animals aprenguin a sortir-se'n en terrenys poc usuals en la vida quotidiana sense que els suposi una situació conflictiva.
- Habituar el gos a viatjar en transportí perquè els desplaçaments no li suposin un estrès excessiu.
- Durant l'ensinistrament i les actuacions s'ha d'evitar castigar els gossos encara que no responguin a les nostres expectatives. El que cal fer és premiar les accions correctes.
- En les actuacions en casos reals es recomana que la recerca que realitza el gos tingui una durada màxima de 30-45 minuts, sempre depenent del gos i les condicions ambientals (tant climatològiques com del terreny). Després d'aquest temps se l'ha de deixar descansar en un lloc tranquil i confortable.
- Fer revisions veterinàries periòdicament per garantir l'estat físic i de salut del gos.
- Seria recomanable que alguna persona del grup d'actuació tingués nocions mínimes de primers auxilis canins per atendre un gos si es fereix o es lesiona.

També proposem altres recomanacions que tenen a veure amb els gossos de rescat:

- Cal recordar que tots els gossos, no només els de rescat, han d'estar identificats amb xip i censats a l'ajuntament del seu municipi de residència.
- Pels viatges internacionals, cal tenir en regla el passaport del gos i complir les exigències sanitàries de cada país.
- El guia hauria de tenir un mínim de coneixements en primers auxilis i que estigui preparat per moure's en terrenys dificultosos com poden ser muntanyes, zones nevades...

- És preferible que el gos convisqui amb el guia per tal que aquest sàpiga reconèixer les senyals que pugui fer l'animal en cas que aquest dubti en una localització.
- Durant els entrenaments el figurant ha d'anar canviant perquè el gos no s'acostumi a buscar una sola persona.
- No participar en actuacions si no s'està segur que ambdós membres de l'equip (gos i guia) estan físicament i psicològicament preparats.
- No es recomana que els gossos defequin o orinin al camp d'entrenament i d'actuació perquè pot interferir en la l'exercici i la concentració d'altres gossos que hi estiguin treballant. Així com es recomana que les gosses en zel siguin les últimes en entrenar-se.
- És interessant passar un segon gos de confirmació per verificar el que ha detectat el primer.
- Els guies que estiguin de reserva han d'estar atents a tot el que passa durant la recerca per si els tornen a necessitar.
- Abans d'abandonar l'àrea de recerca s'ha d'estar segur que els equips de rescat saben on estan localitzades les víctimes.
- Cal un bon ambient entre els components del grup ja que no és una tasca individual i s'han d'ajudar i donar suport entre ells.

8. EXEMPLE D'UNA ASSOCIACIÓ VOLUNTÀRIA DE CATALUNYA

L'Associació Unitat Canina de Rescat d'Osona (UCRO) es va fundar l'any 2005. Està formada per voluntaris i voluntàries de rescat i salvament sense ànim de lucre. Els equips (actualment n'hi ha sis d'operatius i se n'estan preparant vuit més) estan especialitzats únicament en la varietat de venteig i estan preparats tant per enderrocament d'edificis com per grans àrees.

La majoria dels seus integrants, abans d'entrar a formar part d'aquesta associació, havien col·laborat amb bombers, protecció civil, unitats canines especialitzades, centres d'emergència, agility, rastre esportiu i detectors d'explosius, entre d'altres grups.

A finals de 2006 van entrar a formar part de les unitats canines de l'Agrupació de Familiars de Persones Desconegudes (Inter-SOS) i a mitjan 2010 van firmar un conveni amb Global Humanitària per la preparació i realització de sortides internacionals. També el 2010, a l'octubre, van obrir una delegació a la comarca del Baix Llobregat.

Van escollir la modalitat de venteig ja que aquests gossos poden treballar en condicions climàtiques en les quals altres gossos d'altres especialitats no poden (pluja, neu, amb familiars al voltant...). A més, són capaços de treballar en qualsevol tipus de terreny, ja siguin runes, bardisses, terra...

Abans de formar-se l'associació com a tal, els seus integrants van fer cursos de formació i ja van començar a fer exhibicions, concentracions i cerques:

- Cursos:
 - Psicologia canina.
 - Educador caní.
 - Guia caní de gossos detectors d'explosius.
- Concentracions:
 - Juliol de 2004: concentració nacional a València per part de la Unitat d'Intervenció, ajuda i emergència de València. Es va realitzar localització en runes i extracció de víctimes.

- Desembre 2003: III Jornades Internacionals d'Unitats Canines de Salvament a Cartagena. Van realitzar diverses tasques de salvament en coves, mines, en rappel, runes i grans àrees.
- Maig 2003: concentració de grups d'Unitats Canines amb bombers de Madrid, Portugal, Protecció Civil de Huete (Cuenca) i bombers de Martorelles. Es van fer entraments diversos en poble abandonat i simulacre l'últim dia.
- Març 2003: concentració de gossos de rescat amb la Creu Roja alemanya Dieburg-Babenhausen (Alemanya).
- Febrer 2003: concentració de gossos de rescat amb bombers de Gènova i la guàrdia antiincendis de St. Olcese (Itàlia).
- Exhibicions:
 - Any 2003: exhibició de la seva feina realitzant recerques de persones.
 - Any 2003: demostració en vehicles accidentats i localització de víctimes a Parets del Vallès.
 - Any 2003: exhibició enregistrada i emesa per TV3.
 - Any 2004: demostració en una escola de Martorelles de com treballen els gossos per a la cerca de persones desaparegudes.
 - Any 2005: demostració a Capellades amb diverses dotacions de Protecció Civil. Es va realitzar en grans àrees i runes.
 - Any 2005: exhibició conjunta amb els Bombers de Castellar del Vallès, realitzant cerques i localització de víctimes.
- Recerques:
 - Any 2003: localització d'un nen que havia desaparegut en una colònies a Begues (Gavà).
 - Any 2004: desaparició d'un noi a Capellades que va ser trobat mort.
 - Any 2005: desaparició d'una dona amb Alzheimer a Vilanova del Camí. Localitzada amb èxit en bon estat.

Una vegada i constituïda l'associació UCRO van seguir fent diferents actes:

- Cursos:
 - Ensinistrador caní.
 - Curs de Programa d'Emergències i resurrecció de la SEMICYUC i del Plan Nacional de RCP.

- Curs ASI I i ASI II de la Creu Roja.
 - Curs DEA de la Creu Roja.
 - Ensinistrament en positiu i correccions de conducta.
 - Curs intensiu per a la introducció de protocols de recerca de restes humanes i cadàvers.
 - Agressivitat canina.
 - Curs de primers auxilis per realitzar abans d'arribar al centre veterinari més proper.
 - Gossos detectors.
 - Formació avançada en veterinària d'urgències per a casos extrems.
 - Formació psicològica per desastres.
- Concentracions:
 - Juliol 2004: concentració nacional a València per part de la unitat de intervenció, ajuda i emergència de València. Es va realitzar localització en runes i extracció de víctimes.
 - Octubre 2005: II trobada internacional per equips de Rescat i Salvament a Algemés (València). Entrenament en runes amb les Unitats d'Albacete, Alemanya, Àustria, Barcelona, Canadà, La Corunya, Madrid, Melilla, Navarra i Portugal.
 - Abril-Maig 2006: II Jornades Internacionals d'Unitats Canines de Rescat i Salvament de Creixell (Tarragona). Entrenament i simulació real de recerca en grans àrees, runes, extracció de víctimes i quatre hores lectives teórico-pràctiques de taller de tècniques d'assistència sanitària immediata.
 - Abril 2007: II Jornades Internacionals d'Unitats Canines de Salvament a Braga (Portugal). Entrenament i simulació real de recerca en grans àrees, runes i extracció de víctimes.
 - Juliol 2010: I Jornades d'Intercanvi (Tona) organitzades per ells mateixos. Jornada d'entrenaments amb altres grups i altres especialitats (venteig i rastreig).
 - Desembre 2010: X Jornades Internacionals de UCAS RM a Cartagena. Especialitat en recerca en grans àrees i zones de runes.

- Exhibicions:
 - 31 de juliol de 2005: exhibició per la Fira del Caçador de Taradell. Demostració de com treballen els gossos fins la localització de la víctima.
 - 6 d'agost de 2005: entrevista a ràdio Taradell.
 - 4 de setembre de 2005: exhibició a Sentmenat conjuntament amb protecció civil, diverses dotacions de bombers de Caldes i Castellar del Vallès, ambulàncies de Capellades i Hostalets de Pierola.
 - 11 de setembre de 2005: exhibició per la fira del Caçador de Móra d'Ebre (Tarragona).
 - 13 de maig de 2006: exhibició per la fira del Tractor de Vidreres.
 - Octubre de 2006: participació en el rodatge d'una pel·lícula a Manlleu.
 - 19 de novembre de 2006: demostració de com es preparen els gossos a la residència per a persones amb malalties mentals de Manlleu.
 - 13 de febrer de 2007: xerrada als alumnes del centre Era de Dalt de Tona.
 - 20 de febrer de 2007: exhibició a l'escola Era de Dalt de Tona.
 - 22 de juliol de 2007: exhibició a la Llar de Residència de Manlleu.
 - 2 de setembre de 2007: exhibició amb exercicis de simulació, preparació inicial i obediència a Manlleu.
 - 14 de juny de 2008: demostració a Centelles de com s'ensenya als gossos, com avancen en el seu entrenament i com arriben a estar preparats per actuar en rescats.
 - 13 de juny de 2009: demostració dels entrenaments que realitzen amb els seus gossos a Taradell.
 - 14 de juny de 2009: exhibició al Parc de Can Zan de Santa Coloma de Gramanet.
 - 22 de juliol de 2009: exhibició a la residència La Font dels Enamorats d'Aiguafreda.
 - 2 d'agost de 2009: participació a la festa local de Tona. Primeres jornades obertes per a la població.
 - 28 d'agost de 2009: xerrada i exhibició a la residència Can Prudenci de Tona, dedicada especialment a un home que s'havia perdut feia uns quinze dies. Hi van participar el gossos que van assistir a la cerca i altres d'iniciats.

- 24 de setembre de 2009: xerrada i exhibició per part de l'associació i de Inti Veterinaris de Taradell a l'escola El Bressol de Sant Pere de Torelló. A més, es va fer una demostració al Centre de Servei Les Monges.
 - 26 de setembre de 2009: exhibició per a tota la població al pati de l'escola El Bressol de Sant Pere de Torelló.
 - 29 de novembre de 2009: presentació d'entitats a Tona i taula informativa de la feina realitzada per l'associació.
 - 16 de gener de 2010: a Barberà del Vallès.
 - 27 i 28 de febrer de 2010: participació en el rodatge de la pel·lícula *Ventre blanc* dirigida per Jordi Lara a Vic.
 - 7 de març de 2010: convidats per la policia local de Sant Cebrià de Vallalta.
 - 17 d'abril de 2010: a Lliçà de Munt realització d'una exhibició amb 6 gossos (3 d'operatius, 1 de nivell mig i 2 d'iniciats).
 - 12 i 27 de juny de 2010: juntament amb Protecció Civil de Taradell.
 - 18 de juliol de 2010: exhibició amb la majoria de gossos operatius i algun d'iniciat a Sant Miquel de Balenyà.
 - 1 d'agost de 2010: dia de portes obertes a la seva associació a Tona.
 - 21 d'agost de 2010: prop del castell de Sant Martí de Centelles.
 - 28 d'agost de 2010: exhibició a la residència La Font d'Aiguafreda.
 - 2 de setembre de 2010: exhibició a la residència Prudenci de Tona.
 - 6 de setembre de 2010: conferència a Tona convidats per la Fundació Codina i realització d'una demostració de la feina dels gossos i guies.
 - 12 de setembre de 2010: la protectora de Sabadell els convida per parlar de la seva associació i realitzar una exhibició.
 - 18 de setembre de 2010: exhibició amb diversos gossos operatius i iniciats.
 - 13 de novembre de 2010: exhibició amb la majoria dels gossos operatius i tres d'iniciats.
 - 28 de novembre de 2010: fira d'entitats de Tona.
- Recerques:
 - 12 d'octubre de 2005: recerca d'un home desaparegut a Llers. No es localitza fins al cap d'una setmana que es troba el cos sense vida.
 - 15 d'octubre de 2005: activació per un enderrocament a Piera. Es troben quatre persones vives.

- 20 d'octubre de 2005: localització d'un home desaparegut a Sentmenat.
- 28 de novembre de 2005: localització d'un dona perduda a la carretera de Viladrau.
- 21 de gener de 2006: activació per buscar tres nens a Martorell. Es desactiva perquè són localitzats abans de començar a la recerca.
- Març de 2006: activació per buscar una persona a Manresa. Es desactiva abans d'actuar ja que es troba la persona.
- 16 d'agost de 2006: activació per la recerca d'una dona a Sant Pere de Torelló. Es troba uns mesos després.
- 4 d'agost -23 de setembre de 2006: recerca d'un noi desaparegut a Sitges. No es localitza.
- 12 d'octubre de 2006: trobat el cos sense vida d'un home a Hostalets de Balenyà.
- 5 i 11 de novembre de 2006: recerca d'un home que porta desaparegut des del juny a Sabadell. Continua desaparegut.
- 16 i 20 de gener de 2007: recerca d'un home que porta quatre dies desaparegut a Riudellots de la Selva. Es troba el cos sense vida.
- 23 d'abril de 2007: activació a Hostalets de Balenyà, però es desactiva abans d'actuar perquè apareix la víctima.
- 10 de maig de 2007: recerca d'una dona a Girona. No es troba.
- 15 de maig de 2007: activació per buscar un desaparegut a Sabadell. Es localitza abans de poder actuar.
- 16 de juny-16 de juliol de 2007: recerca d'un home a la zona de la Mola Matadepera. Continua desaparegut.
- 17 de juny de 2007: recerca d'un home a la zona de Santa Margarida de Mont-Bui.
- 3 de setembre de 2007: activació per part d'Inter-SOS de la recerca d'un home a Barcelona. Es localitza.
- 4-5 de setembre de 2007: localització d'un home a Sant Pere de Ribes.
- 7 de setembre de 2007: localitzat un desaparegut a Sant Boi de Lluçanès.
- 5 de gener de 2008: recerca d'un home que porta diversos dies desaparegut a Bonastre. No s'ha localitzat.
- 29 de gener de 2008: activació per trobar una dona a Sant Boi de Lluçanès. És trobada abans de començar a actuar.

- 27 de feber de 2008: localitzat un home dos dies després de la seva desaparició a Barcelona.
- 20 d'abril de 2008: avís per buscar un home a Vic que és trobat hores més tard.
- 8 de juny de 2008: localització d'un home a Viladrau.
- 26 de juliol de 2008: recerca d'un home que porta cinc dies desaparegut. Continua desaparegut.
- 1 d'agost de 2008: activació per buscar dues persones a Camprodon, però abans de començar a actuar es desactiva perquè apareixen ambdós.
- 4-5 de setembre de 2008: recerca d'un home desaparegut a Les Franqueses. Continua desaparegut.
- 7 d'octubre de 2008: localització d'una nena a L'Ametlla del Vallès.
- 7-11 d'octubre de 2008: recerca d'un home a Hostalets de Pierola. No es troba.
- 12 d'octubre de 2008: trobada una noia a Barcelona el dia següent.
- 29 d'octubre de 2008: recerca d'una dona a Sant Boi. Es troba al dia següent.
- 19 de novembre de 2008: activació per buscar una dona desapareguda a Perafita. És localitzada amb èxit.
- 30 de novembre de 2008: localització d'una nena a Cabrera d'Anoia.
- 21 de gener de 2009: recerca d'un home desaparegut a Vila-Roja. En aquesta batuda no es troba. Es localitza el cos sense vida el març.
- 25 de gener de 2009: activació per buscar un home desaparegut des del dia anterior a Cassar de la Selva. Desactivació oficial abans d'iniciar la recerca.
- 17 de març de 2009: localització d'una persona a Sant Joan Despí.
- 9 d'abril de 2009: localització del cos sense vida d'un home que portava diversos dies desaparegut.
- 28 de maig de 2009: activació per buscar una nena al Cap de Creus. Es troba el cos sense vida.
- 1 de juny de 2009: recerca d'un noi que porta diversos dies desaparegut a Lloret de Mar. Es troba el cos sense vida.
- 5 de juny de 2009: recerca d'una dona desapareguda des de fa quatre dies a Barcelona. Es localitza el cos sense vida.
- 5-6 de juny de 2009: localització d'una dona a Arbúcies.

- 15 de juny de 2009: activació per trobar una dona desapareguda a Capellades. És localitzada abans de començar a actuar.
- 17 de juny de 2009: recerca d'un home desaparegut la nit abans a Sant Boi. Es localitza amb èxit.
- 5 de juliol de 2009: activació per buscar una persona a Begues. Es desactiva abans d'actuar perquè apareix la víctima.
- 17-18 d'agost de 2009: recerca d'un home que havia desaparegut el dia abans a Tona. És localitzat.
- 18 d'agost de 2009: activació per recerca a Tossa de Mar però es localitza la persona abans d'actuar.
- 24-25 d'agost de 2009: localització amb èxit a Aiguafreda.
- 13 de setembre de 2009: activació per buscar a la zona de Manlleu però es troba la víctima abans de començar la recerca.
- 15 de setembre de 2009: activació per localitzar un home desaparegut a Orista. És trobat.
- 20 de setembre de 2009: activació per trobar un noi a la zona del Montseny, camí Matagalls-Montserrat. És localitzat.
- 28 de setembre de 2009: localització d'un home de Lliçà al poble del costat.
- 29 de setembre de 2009: recerca d'una noia a Centelles que es localitzada amb èxit.
- 7 de novembre de 2009: activació per recerca de dues persones desaparegudes a la zona de Fontalva. Es troben els cossos sense vida.
- 10 de novembre de 2009: recerca d'un noi que porta tres dies desaparegut a Hostalets de Balenyà. No es troba.
- 19 de novembre de 2009: recerca amb èxit d'un boletaire a Llorà.
- 8 de desembre de 2009: activació per buscar un home a Montornès del Vallès. És localitzat.
- 23 de gener de 2010: localització d'un home gran a Palau de Sabarbera.
- 24 de març de 2010: trobat un home invident l'endemà de la seva desaparició.
- 28 de març de 2010: activació que posteriorment va ser desactivada perquè es va localitzar l'home que s'havia perdut a Maçanet de la Selva.
- 7 d'abril de 2010: recerca d'un home perdut a Olesa. Es localitza el cos sense vida.

- 12-13 d'abril de 2010: localitzat mort un home que havia desaparegut a la zona de Vic.
- 7-8 de maig de 2010: recerca d'un home que porta 3 dies perdut a Sudanell. No es localitza.
- 27 d'agost de 2010: avís per buscar un home a Vilallonga de Ter, però queda anul·lat perquè és localitzat.
- 24 de setembre de 2010: es localitza un home que havia desaparegut a la zona d'Hostalets de Pierola i Piera.
- 1 d'octubre de 2010: recerca a la població de Corbera, però és anul·lada perquè troben la persona.
- 1-2 d'octubre de 2010: recerca d'un matrimoni a L'Ametlla del Vallès. Ambdós són trobats amb diferent interval de temps.
- 8-9 d'octubre de 2010: activació per part d'Inter-SOS per buscar un home desaparegut a Empuriabrava. Abans d'actuar, però, es desactiva perquè es localitza el cos sense vida de l'home.
- 13-14 d'octubre de 2010: recerca d'un boletaire perdut a Bagà. És localitzat.
- 16 d'octubre de 2010: activació per buscar un home perdut per la zona del Santuari de Caralt, a Berga. El localitzen.
- 23 d'octubre de 2010: desaparició d'un home a Santa Coloma de Farners. És localitzat.
- 30 d'octubre de 2010: activació per la recerca d'una persona que s'ha desorientat, però abans d'actuar la desactiven.
- 12 de novembre de 2010: activació a la zona de Lliçà per buscar un home gran desaparegut. Va ser localitzat amb èxit.

Com que estan especialitzats en el rescat en grans àrees i enderrocaments, necessiten espais oberts (camps, boscos, camins...) i zones amb runes (cases abandonades, enderrocades...) per tal de poder entrenar. Això, però, és difícil d'aconseguir i necessiten aportacions o cessions voluntàries.

Aquesta associació té convenis amb diferents ajuntaments que els han cedit espais per poder entrenar: Sant Martí de Centelles, Tona, Seva, Viladrau, Vilafranca del Penedès i Gavà. Estan pendent de firmar-ne altres amb els ajuntaments de Centelles, Aiguafreda i Taradell.

9. CASOS

En l'atemptat de la seu de la AMIA, a Buenos Aires, el juliol de 1994, el grup de rescat de l'exèrcit israelià va portar a l'Argentina dos gossos, un Rottweiler i un Gran Danès.

En la Guerra del Golf, el cos d'auxilis de Tel Aviv va utilitzar diversos gossos com són el Dòberman, el Pastor Alemany, el Bouvier de Flandes i el Canaandog.

L'any 1999, l'Associació Canina de Desastres de Suïssa va participar en recats en els terratrèmols de Turquia, Taiwan i Grècia, on van rescatar cinc persones vives i trenta-nou cadàvers.

En la Segona Guerra Mundial és on va aconseguir més importància l'ús de gossos per trobar soldats ferits. S'ensinistraven gossos de diferents races, entre elles el Bòxer, el Dòberman i pastors, i de creuats. Els gossos portaven motxilles que contenien elements de primers auxilis i plànols del bàndol al qual pertanyien. S'identificava els animals amb una creu roja i els soldats no els atacaven ja que salvaven a qualsevol ferit que trobaven, independentment del bàndol al que pertanyien. Molts dels soldats agraïen l'aparició d'aquests gossos, però d'altres, sota atacs de nerviosisme, reaccionaven de forma agressiva front els animals, però aquests no s'immutaven i romanien al costat dels ferits fins que arribaven els reforços.

L'any 2003, el Ministeri d'Assumptes Exteriors va enviar tres avions amb equipament tècnic especialitzat en salvament i rescats (incloent gossos) a Argèlia per tal d'ajudar en el terratrèmol que s'havia produït. Aquest equip va trobar una nena amb vida dos dies després de la catàstrofe i, a més, va recuperar dotze cadàvers.

L'any 2001 es va produir un terratrèmol de grans dimensions a El Salvador. Des d'Espanya es van enviar tres equips de rescat amb gossos. Van trobar tres cossos sense vida.

10. ENTREVISTA

Aquesta entrevista ens l'ha respost la presidenta de l'associació UCRO, Esther Roch.

1. Pertany a alguna associació? Com s'organitza?

- *L'Associació UCRO forma part de l'Agrupació de Familiars desapareguts a Catalunya (Inter-Sos). És la unitat canina d'aquesta agrupació i des del juliol de l'any passat pertany a Global Humanitària per fer sortides internacionals.*
- *Ens organitzem com equip, amb uns caps de grup, amb els responsables de la junta i tenim molt clar quina és la nostra feina i on hem d'arribar.*

2. Quants equips operatius teniu?

- *Ara mateix tenim sis gossos operatius a nivell comarcal i nacional.*
- *Per sortides internacionals estem preparant tres gossos i en tenim quatre d'operatius en aquest moment.*
- *Operatius vol dir que són els únics que surten a una recerca; els que s'estan preparant es queden a casa.*

3. En què consisteix exactament la teva feina?

- *Jo sóc la presidenta i fundadora de l'associació amb les tasques que això comporta, la responsable d'emergències quan hi ha una activació i la que coordina l'operatiu, entre altres tasques.*

4. Quan de temps fa que t'hi dediques?

- *Amb l'associació ara farà sis anys des que la vam crear i cinc legalment.*
- *En el món del rescat fa deu anys que hi sóc.*

5. Com vas decidir dedicar-te a això?

- *Es podria dir que va ser una casualitat. Sempre he fet tot tipus de voluntariat amb nens malats i amb dones maltractades i tenia la Nala, una gossa amb un grau alt d'obediència, i vam passar unes proves i vaig formar part d'una unitat canina. En aquesta tasca ho tenia tot: la muntanya que*

m'agrada molt, la companyia de la meva gossa i la possibilitat d'ajudar a persones d'una altra manera. A més, l'ocasió de compartir aquesta tasca amb la meua parella i el seu gos.

6. Consideres que aquesta és una feina gratificant?

- *Sí i no, depèn com acabi el dia. Sí perquè fas tot el possible per trobar el desaparegut, però hi ha moltes circumstàncies que fan que això sigui o no possible.*
- *Sempre és més gratificant marxar a casa i que la persona s'hagi trobat, tant si hem sigut nosaltres com una altra entitat.*

7. Eduqueu gossos de venteig i/o de rastreig? Per què?

- *Eduquem gossos per la varietat de venteig. Principalment perquè el rastre no m'agrada, és massa tranquil, i per les recerques que nosaltres tenim són més útils els gossos de venteig perquè tenim més marge per treballar a la recerca.*

8. Quina és la rutina d'entrenament o de treball que seguiu?

- *Hi ha programats entre setmana tres entrenaments i el cap de setmana un.*
- *Exigim que s'entreni un mínim de dos cops a la setmana.*
- *Ens organitzem amb els caps d'equip per repartir la feina i els gossos que ara mateix tenim.*

9. Quina o quines són les vostres zones d'entrenament? I de treball?

- *Tenim diferents camps d'entrenament. Per començar amb els gossos iniciats anem al camp que tenim a Tona, sobretot ara a l'hivern que es fa fosc de seguida, ja que tenim llum. I els gossos més avançats i operatius entrenen a altres camps que poden ser a: Seva, Sant Martí de Centelles, Viladrau, Gavà, Vilafranca...*

10. Heu tingut l'oportunitat d'atendre casos reals? Quins són els que més t'han afectat?

- *El passat 2010 vam tenir vint-i-sis recerques. Cada any hem anat en augment. Tots els casos on no es troben, t'afecten. Però en concret un en el qual em van avisar de la recerca quan havien passat sis mesos i, és clar, no es va poder fer res per trobar-lo. O també un altre que va ser el primer que vaig fer on no vaig trobar la víctima i vaig estar tres mesos a l'operatiu i cada vegada que marxava a casa tenia la mateixa sensació de no fer res, tot i estar a la recerca més de catorze hores, tant amb gos com sense.*

11. Quin és el sistema de selecció de gossos que seguiu (races, aptituds, proves...)?

- *Raça per mi el Pastor Alemany, el Pastor Belga Malinois o el Golden Retriever. Però principalment qualsevol gos que sigui juganer i nerviós.*
- *Fem unes proves tant al gos com al seu guia i a partir d'aquí valorem si és possible la seva entrada amb nosaltres o no.*

12. Us regiu per alguna legislació? Quina? En coneixeu, en altres països?

- *Ens regim per la nostra. No n'hi ha cap aquí a Catalunya ni a Espanya.*

13. Seguiu algun mètode en concret (mètode Arcón, ERCBULI...) o teniu un propi? Què en penseu? Creieu que hi ha algun mètode que pogués ser usat com a base per totes les unitats de gossos de recerca i rescat?

- *Seguim el mètode d'UCRO. Cadascú té la seva manera de treballar, els noms dels mètodes és el mateix; l'important és que el gos faci la seva feina i localitzi, i que el seu guia tingui ganes de dedicar-se a això.*

14. Els guies reben algun tipus de preparació? Quina (curset sanitari, primers auxilis...)? Quin perfil de persones busqueu?

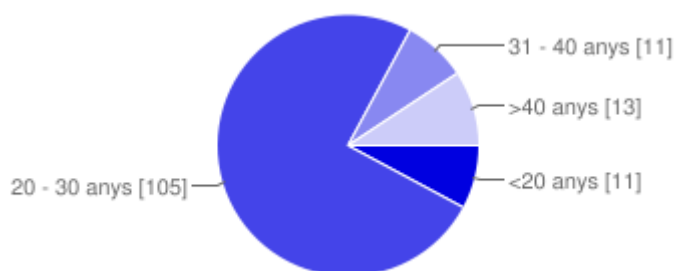
- *Nosaltres internament fem passar als nostres guies per diferents cursets de formació: de figurant, etologia, primers auxilis (tant de persones com per els gossos), psicologia...*

- *Persones que tinguin o no gos, els agradi el món del rescat i el voluntariat i que tinguin temps per dedicar-s'hi, ja que requereix molt temps i dedicació.*
15. Demaneu una constància en concret per part dels vostres equips per poder romandre a l'associació (en alguns llocs hem llegit que l'entrenament dura uns dos anys i després han d'entrenar cada vint dies com a màxim i si no ho compleixen tornen a ser aspirants)?
- *S'ha de ser constant amb els entrenaments que hi ha programats, tant quan el gos s'està iniciant com quan el gos ja és operatiu.*
16. On viuen els vostres gossos? Conviuen sempre amb el seu guia?
- *Cadascú té el seu gos a casa. Excepte un dels gossos que estem preparant per les sortides internacionals que viu en una gàbia.*
17. Quan els jubileu? A quina edat o per què? Què passa amb aquests gossos?
- *D'això cadascú té la seva opinió. Jo a la meva gossa la vaig retirar quan tenia nou anys, però també he vist gossos d'altres guies que en tenen dotze i encara treballen. Això és molt personal.*
18. El zel de les gosses interfereix en el desenvolupament normal de les activitats? Les heu de separar durant un temps?
- *No, poden estar una mica més tossudes, però treballen igual. L'únic és que les entrenem les últimes.*
19. Demaneu que els vostres gossos tinguin un mínim de vacunes? Quines (tètanus i pròpies dels països on van a actuar)?
- *Han de tenir les vacunes al dia, el xip i una revisió completa anual per descartar malalties.*

11. RESULTATS DE L'ENQUESTA

1. Quina és la teva edat?

- a) <20 anys
- b) 20 - 30 anys
- c) 31 - 40 anys
- d) >40 anys

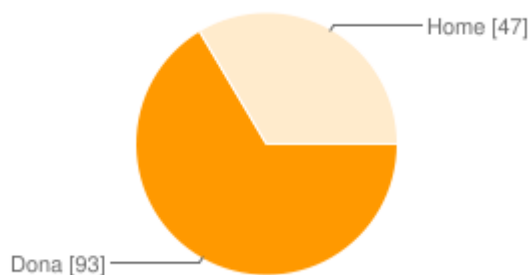

<20 anys	11 persones	8%
20 - 30 anys	105 persones	75%
31 - 40 anys	11 persones	8%
>40 anys	13 persones	9%

La majoria de la gent (tres quarts parts) que ens ha respost l'enquesta són joves compresos entre els 20 i els 30 anys. La resta estan més o menys repartits en parts iguals en les altres franges d'edat. Això pot ser degut a que no hem fet un estudi aleatori de la població i el mètode emprat per a la divulgació de l'enquesta ha estat les xarxes socials personals.

2. Quin és el teu sexe?

- a) Dona
- b) Home

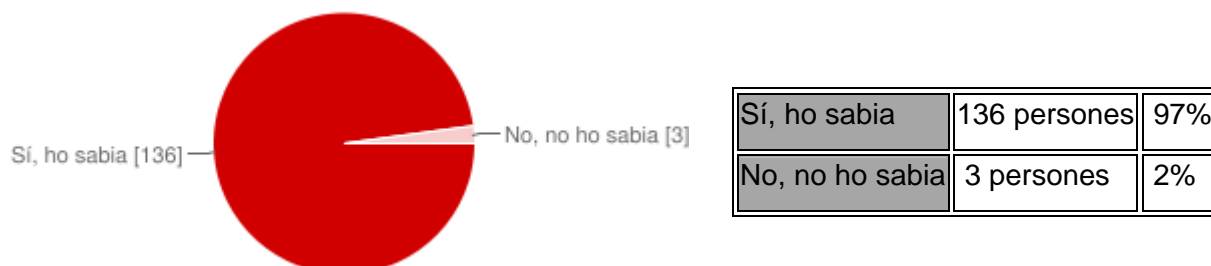

Dona	93 persones	66%
Home	47 persones	34%

Dues tercers parts de la gent que ha respost a les preguntes són dones.

3. Sabies que en la recerca de persones s'usen gossos?

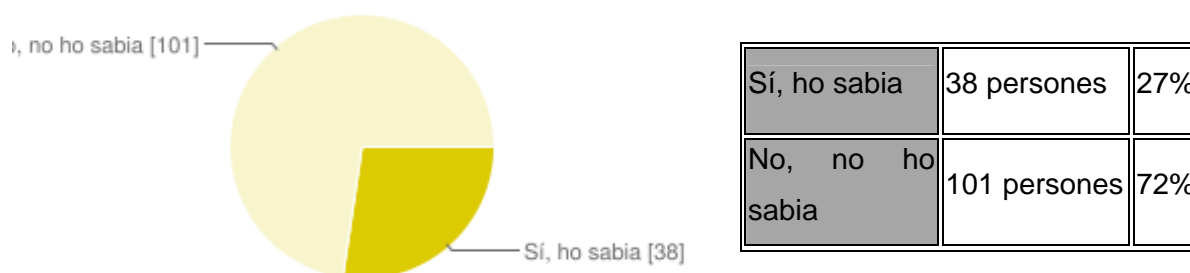
- a) Sí, ho sabia.
- b) No, no ho sabia.

Pràcticament tota la població sap de la utilització de gossos en la recerca de persones. És força comprensible donat que ens trobem en una societat on hi ha molts mitjans de comunicació i hi ha una gran difusió de les notícies, sobretot en el cas de grans catàstrofes o persones desaparegudes en circumstàncies poc clares on se segueixen de molt a prop les tasques de rescat.

4. Sabies que la majoria d'Associacions de Gossos de Rescat estan formades per persones voluntàries que participen amb els seus propis gossos?

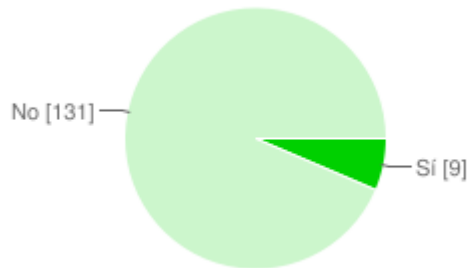
- a) Sí, ho sabia
- b) No, no ho sabia

Però la majoria no coneixia que es tracta de persones voluntàries les que formen les associacions. Aquest fet pot ser degut a que és dona una divulgació més punyent a les unitats canines que depenen del govern (bombers, policia,...) mitjançant xerrades, demostracions i entrevistes que no a altres tipus d'associacions.

5. Coneixes algú que hagi estat rescatat o trobat per un gos de rescat?

- a) Sí
- b) No

Sí	9 persones	6%
No	131 persones	94%

De les persones enquestades només una petita part coneix algú que hagi estat rescatat per un gos.

6. Creus que són més eficaços els equips de recerca formats per gossos i humans que els equips només compostos per humans?

- a) Sí, són més eficaços els equips de gossos i humans
- b) No, són més eficaços els equips humans

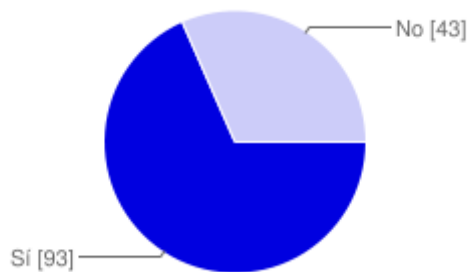

Sí, són més eficaços els equips de gossos i humans	139 persones	99%
No, són més eficaços els equips humans	1 persones	1%

Quasi unànimement, les persones enquestades creuen que és més eficaç un equip format per gossos i humans.

7. Creus que en la recerca de persones són més eficaços els gossos que la maquinària d'última generació empleada expressament per aquesta finalitat?

- a) Sí
- b) No

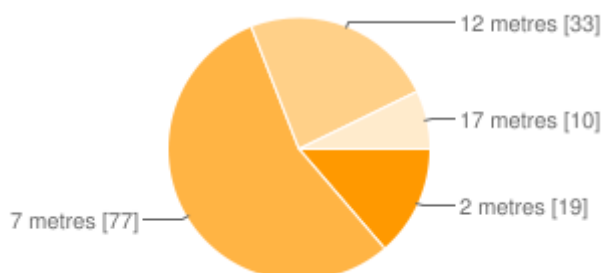

Sí	93 persones	66%
No	43 persones	31%

Tot i els grans avenços tecnològics i les grans millores contínues en el món de l'informàtica i les noves tecnologies, que podrien haver fet dubtar en la resposta d'aquesta qüestió, només una tercera part de la gent enquestada opina, erròniament, que les màquines són millors que els gossos. La majoria sap que aquests animals desenvolupen millor aquesta tasca.

8. Quina creus que és aproximadament la distància màxima (en profunditat) en la que un gos detecta una persona sepultada?

- a) 2 metres
- b) 7 metres
- c) 12 metres
- d) 17 metres

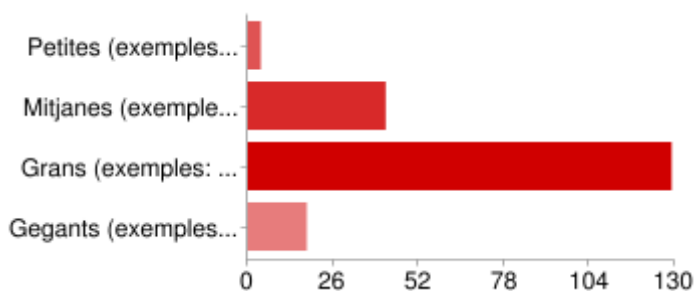
2 metres	19 persones	14%
7 metres	77 persones	55%
12 metres	33 persones	24%
17 metres	10 persones	7%

La meitat dels enquestats creu que els gossos són capaços de detectar persones fins als 7 metres de profunditat. Tot i això, la resposta correcta és que poden detectar gent fins als 12 metres, que seria la segona opció més votada. Aquest resultat pot ser degut a que la gent no cregui que puguin assolir una sensibilitat a l'olor d'una persona a tanta

distància i dels valors que vam oferir, els 7 metres era un terme mig, mentre que els 2 metres o els 17 metres eren massa extrems.

9. Marca quin o quins tipus de races de gossos creus que són més emprats pel rescat de persones:

- a) Petites (exemples: Yorkshire Terrier, West Highland White Terrier...)
- b) Mitjanes (exemples: Cocker Spaniel, Basset Hound...)
- c) Grans (exemples: Pastor alemany, Golden retriever...)
- d) Gegants (exemples: Dogo alemany, Sant Bernat...)

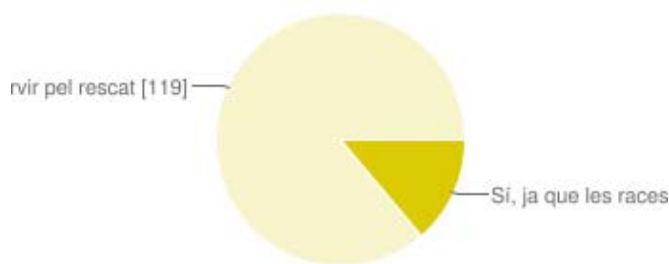
Petites	4 persones	3%
Mitjanes	42 persones	30%
Grans	129 persones	92%
Gegants	18 persones	13%

** Les persones poden haver seleccionat més d'una casella, per això els percentatges poden sumar més del 100%.*

La majoria de la gent creu que les races que més s'utilitzen són les grans i pràcticament ningú pensa que s'utilitzin les petites. Les mitjanes són les segones més utilitzades, segons els enquestats. Segurament aquest resultat és degut a l'associació d'aquestes races a altres tasques per a la societat com són els gossos d'assistència o a les múltiples pel·lícules i series que s'han produït utilitzant-los com a protagonistes.

10. Creus que només les races "pures" seleccionades durant generacions poden fer millor aquesta feina que un gos creuat?

- a) Sí, ja que les races "pures" han estat seleccionades per les seves aptituds i capacitat d'aprenentatge
- b) No, tant els gossos de races "pures" com els gossos creuats poden servir pel rescat

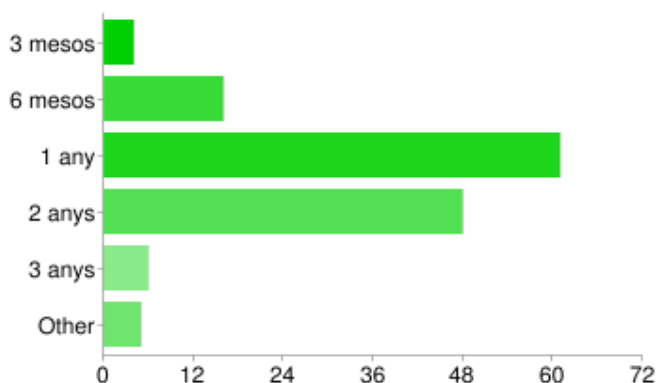

S'í, ja que les races "pures" han estat seleccionades per les seves aptituds i capacitat d'aprenentatge	19 persones	14%
No, tant els gossos de races "pures" com els gossos creuats poden servir pel rescat	119 persones	85%

Gran part de les persones enquestades creuen que qualsevol gos (independentment de la raça) és apte per portar a terme aquesta tasca.

11. Quant temps creus que, aproximadament, necessita entrenar un gos per ser apte per intervenir en una operació de rescat?

- a) 3 mesos
- b) 6 mesos
- c) 1 any
- d) 2 anys
- e) 3 anys
- f) Altres

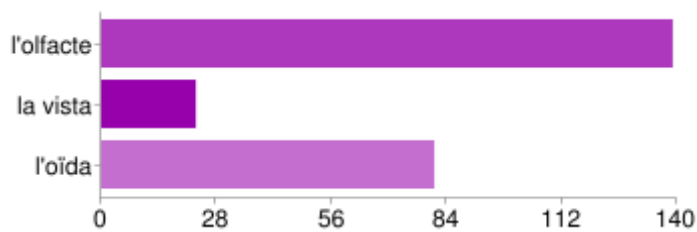
3 mesos	4 persones	3%
6 mesos	16 persones	11%
1 any	61 persones	44%
2 anys	48 persones	34%
3 anys	6 persones	4%
Altres	5 persones	4%

La majoria de gent creu que un gos triga 1 o 2 anys a estar a punt per participar en una intervenció. La resta han optat per les altres respostes (sobretot per les que són

inferiors a 1 any). Cosa que ens fa denotar que la gent és conscient que no és una cosa instantània i fàcil d'aconseguir, sinó que requereix d'un entrenament i una constància per poder assolir de l'animal un bon i efectiu resultat.

12. Els gossos de rescat treballen fent servir:

- a) L'olfacte
- b) La vista
- c) L'oïda

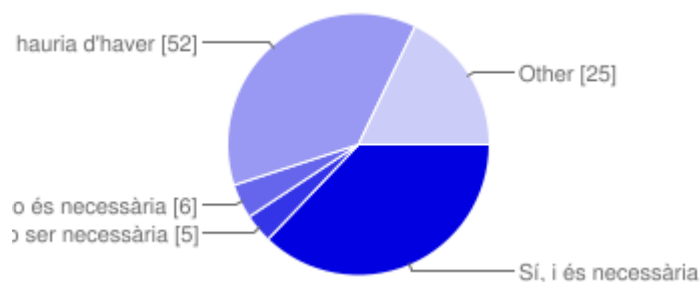
l'olfacte	139 persones	99%
la vista	23 persones	16%
l'oïda	81 persones	58%

**Les persones poden haver seleccionat més d'una casella, per això els percentatges poden sumar més del 100%.*

El 99% dels enquestats pensen que els gossos utilitzen l'olfacte per treballar. Més de la meitat també creuen que, a més, utilitzen l'oïda i una petita part creuen que la vista també hi participa.

13. Creus que existeix alguna llei que reguli l'activitat d'aquests gossos?

- a) Sí, i és necessària
- b) Sí, tot i no ser necessària
- c) No, no és necessària
- d) No, però n'hi hauria d'haver
- e) Altres

Sí, i és necessària	52 persones	37%
Sí, tot i no ser necessària	5 persones	4%
No, no és necessària	6 persones	4%
No, però n'hi hauria d'haver	52 persones	37%
Altres	25 persones	18%

Molta gent desconeix que no hi ha legislació referent a l'activitat dels gossos de rescat tot i que opinen que és necessària. En aquesta pregunta, però, una part de la mostra no va contestar.

12. CONCLUSIONS

L'objectiu d'aquest treball era recopilar informació sobre els gossos de recerca i rescat i tot el món que els envolta i conèixer i aprofundir en com se seleccionen, es preparen i actuen aquests animals.

Hem après que hi ha dos tipus de gossos de rescat: els de rastreig i els de venteig. Els primers s'encarreguen de localitzar persones concretes a partir d'objectes impregnats amb la seva olor. Els segons, en canvi, busquen i detecten qualsevol persona que es trobi en una zona determinada.

A més, també hem après com se seleccionen, s'entrenen, s'homologuen en algunes ocasions i actuen en casos reals els gossos de rescat. Així com hem pogut veure de ben a prop el funcionament d'una associació en plena activitat, l'UCRO.

Creiem que l'objectiu del treball s'ha assolit ja que hem pogut plasmar, d'una manera endreçada i clara, la majoria d'aspectes relacionats amb aquest tema. Tot i així, potser es podria continuar la recerca ampliant la informació sobre altres associacions estatals i/o internacionals, així com sobre els grups de rescat formats per persones no voluntàries.

A més a més, centrant el treball en altres zones on les allaus o les inundacions són més freqüents que a la nostra zona, es podria ampliar més el tema dels gossos de rescat en neu o aquàtics.

Hem gaudit molt fent aquest treball ja que hem descobert tot un món que ens era desconegut i que creiem que, d'alguna manera, podrem utilitzar en el nostre futur professional. L'oportunitat de fer aquest treball, per tant, ens ha obert la ment a noves sortides laborals o de satisfacció personal.

13. BIBLIOGRAFIA

- Cortés EG. (2002). Selección del perro de búsqueda y rescate urbano y rural de área. FGR. Bogotá.
- Fenton V. (1992). The use of dogs in search, rescue and recovery. Journal of Wilderness Medicine 3 (3) 292-300
- Grupo del perro de salvamento de Euskadi. (1996). Guía de emergencia con perros de salvamento. 1a ed. Servicio central de publicaciones del Gobierno Vasco. Vitoria-Gasteiz.
- Manteca, X. (2003). Etología clínica veterinaria del perro y del gato. 3a ed. Multiméica ediciones veterinarias. Sant Cugat del Vallès.
- Manteca, X. (2009) Etología veterinaria. 1a ed. Multiméica ediciones veterinarias. Sant Cugat del Vallès.
- Parejo, J. (1998) El nuevo libro del perro de salvamento. Tikal ediciones. Madrid.
- Humano: <http://humano.ya.com/gprsgetafe/perros.htm>
- Humano: <http://humano.ya.com/gprsgetafe/formacion.htm>
- Angelfire: <http://www.angelfire.com/nt/terremotos/rescatecanino.html>
- Arkhamstudio: <http://www.arkhamstudio.com/clients/ucro/quisom.htm>
- Articuloz: <http://www.articuloz.com/animales-domesticos-articulos/perros-de-venteo-139272.html>
- Deperros: <http://www.deperros.org/miscelanea/perros-de-busqueda-y-rescate.html>
- Deperros: <http://www.deperros.org/miscelanea/perros-de-rastreo.html>
- Deperros: <http://www.deperros.org/miscelanea/perros-de-venteo.html>
- Els tres pins: <http://www.elstrespins.com/index.php?pag=6&idioma=1>
- Itfuego: http://www.itfuego.com/rescate%20perros_de_trabajo.htm
- Ltn:
http://www.ltn.net/T/Idioma/Espa%C3%B1ol/Tiempo_libre/Mascotas/Perros/Actividades/Perros_de_rescate/

- Monografias: <http://www.monografias.com/trabajos15/condic-skinner/condic-skinner.shtml?monosearch>
- Mongrafias: <http://www.monografias.com/trabajos46/perros-de-busqueda/perros-de-busqueda2.shtml>
- Perros de búsqueda: http://www.perrosdebusqueda.com/articulo3-perros_de_rescate,su%20papel%20en%20la%20intervencion.htm
- Razas de perros y gatos: <http://www.razasdeperrosygatos.com/perros-de-venteo/razas-de-perros-de-venteo>
- Rescate canino: <http://www.rescatecanino.com/metodoarcon.asp?opcion=3>
- Voraus: <http://www.voraus.com/adiestramientocanino/search.php?query=perros+rescate&action=results>

ANNEX FOTOGRÀFIC

Ens agradaria recollir un conjunt de fotografies preses per nosaltres mateixes a Viladrau, a una exhibició de la Unitat Canina de Rescat d'Osona, el dia 18 de desembre de 2010. Creiem que aquestes fotografies poden ajudar a comprendre i visualitzar certs aspectes comentats al treball.

Figura 1. Camp d'entrenament amb diferents obstacles per a què s'amaguin els figurants.

Figura 2. Gos tancat al transportí mentre no treballa.

Figura 3. Figurant corrents per amagar-se mentre el gos, que està a l'inici de l'ensinistrament, l'observa i espera la senyal del guia.

Figura 4. Gos esperant la senyal de "busca".

Figura 5. Gos que està a punt de marcar la localització del figurant.

Figura 6. Gos comprovant que no hi hagi víctimes en un dels objectes del camp d'entrenament.

Figura 7. Gos bordant indicant la localització del figurant.

Figura 8. Gos jugant amb el motivador com a premi per haver localitzat el figurant.